

Жьыри щІэри еГфулеатя

4-нэ нап.

УРЫСЕЙМ И

ПРЕЗИДЕНТ

ХЭХЫНЫГЪЭХЭР 2024, ГЪАТХЭПЭМ И 15-17

Nº4 (24.598)

2024 гъэм щІышылэм (январым) и 16, гъубж

Тхьэмахуэм щэ къыдок

Мэкъумэш Іэнатіэм

зэрызиужьыр

И уасэр зы тумэнщ

КъалэныщІэхэр зыхуагъзувыж

щіащ республикэм щіалэгъуалэм я іуэхухэмкіэ и министр Лу Азэмэт. Илъэс блэк ам зыхуагъзувыжа къалэнхэр министерствэм зэригъэзэщ амрэ дызытехьа илъэсыщІэм къапэщылъхэмрэ щытепсэлъыхьащ зэјущіэм.

ЕХЪУЛІЭНЫГЪЭ нэхъ инхэм язу зэіущіахэм къалъытащ республикэм щ алэгъуалэ зэхуэсыпізу щы къызэрыщызэіуахар: Налшык, Къэщкъэтау, Нарткъалэ. Апхуэдэ центрхэр иджыри щащІыну я мурадщ Тырныауз, Май, Шэджэм къалэхэм, Анзорей къуажэм. Налшык щІалэгъуалэ центрым хагъэхьэнущ «арт-резиденцэ» зыфlаща гъуазджэмкіэ хэщіапіэр.

«ЩІэуэ къызэіутха щіалэгъуалэ центрхэм мыхьэнэшхуэ яІэщ иджыпсту щІэгъэхуэбжьауэ зызыужь лъэныкъуэхэр ефіэкіуэн папщіэ: экосистемэ жыхуэтіэри, іэщіагъэлі- 150-м нэс ягъэзэщіэну къалэн зыщащіыхэр гъэхьэзырын, инфраструктурэмрэ зыужыныгъэ-гъэсэныгъэмрэ ефіэкіуэн пап-

щІи», - жиІащ КІуэкІуэ Казбек. рым «ЩІалэгъуалэм и зэман» урысейпсо зэхьэзэхуэм етіуанэ увыпіэ къызэрыщихьар. КъинэмыщІауэ, министрым республии уэсят» тхылъыр. Ар теухуащ Къэбэрдей-Балъкъэрыр фашист зэрыпхъуакІуэхэм

КъБР-м и Ізтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек Іу- хэ я тхылъ тедзапіэмрэ министерствэмрэ я жэрдэмкlэ. Тхылъым къыхощ республикэм щыщ ныбжьыщІэхэу текІуэныгъэр гъунэгъу къэзыщіахэм зэрахьа ліыгъэр.

Псори зэхэплъхьэжмэ, илъэсым и кlуэцlкіэ щіалэгъуалэу ціыху мин 13-м нэс хэпщіауэ, Іуэхугъуи 100-м нэс ирагъэкіуэкіащ. Гулъытэшхуэ хуащІащ унэтІакІуэ къалэным зегъэужьыным, псом хуэмыдэу щытыкІэ къызэрымыкІуэм гъащІэм иригъэува ныбжьыщІэхэм защІэгъэкъуэным.

«ЩІыналъэм - щІалэгъуалэм папщІэ» программэм дызэрыт илъэсми зрагъэужьынущ, Урысей щІалэгъуалэ зэгухьэныгъэм дэлажьэкІэрэ. Мыхьэнэ нэхъыбэ зратынухэм ящыщщ шалэгъуалэм папша яухуа къудамэхэр ІэмэпсымэшІэхэмкІэ къызэгъэпэшыныр

КъызэщІэубыдауэ къапщтэмэ, 2024 гъэм щіалэгъуалэ политикэм ехьэліауэ, іуэхугъуи жащ - егъэджэныгъэм, туризмэм, спортым, щэнхабзэм, къинэмыщІ къудамэхэм. Республикэр хиубыдащ Хэку зауэшхуэм и зы Лу Азэмэт жигэжащ иджыблагъэ Шэрэдж махуэр гъуазджэ Тэмалкгэ къыщагъэлъэ-Етіуанэм къыщызэіуаха щіалэгъуалэ цент- гъуэжыну зауэ-тхыдэ дауэдапщэм. «Зыгъэпсэхугъуэ ин» урысейпсо зэхьэзэхуэм и финал ныкъуэр КъБР-м щекІуэкІынущ. УФ-м и Президент Путин Владимир арэзы кэм и УнафэщІым тыгъэ хуищІащ «ЛІыгъэм зэрыхъуа унафэм ипкъ иткіэ, Къэбэрдей-Балъкъэрым и щІалэгъуалэм и утыку ихьэгъуэ нэхъыщхьэ хъунущ 2024 гъэм гъа-

А мылъкур хуаунэт ащ жыг хадэхэщІэхэр гъэтІысыным, Іэщ зехуэным, ерыскъыпкъэлэжьынымкІэ промышленностым. къуа- граммэм хиубыдэу Псыхъу-

жэхэм зегъэужьыным яхуэгъэпса проект зэмыл І эужьыгъуэхэм къыщыгъэлъэгъуа гъэлъадэ Іуэхум. Псы зы- кІэ унэщІэм и ухуэныгъэр тригъэтыну.

МИНИСТРЫМ зэрыжиІам-

кіэ, АПК-м адэкій зегъэу-

Ди республикэм и Іэта- щ Іагъэхьэ апхуэдэ гъавэ **щхьэ Кіуэкіуэ Казбек** щіапіэхэм мы гъэм къыхалэжьыгъэ гъэхъуащ гектар мини 6,4-Іуэхукіэ хуэзаш КъБР-м рэ. Ар нэгъабэрейм еплъытмэкъумэш хозяйствэмкіэ мэ, хуэди 3-кіэ нэхъыбэш. и министр Сыжажэ Хьэ- Апхуэдэуи, мэкъумэш Іэнасэн. Ахэр тепсэлъыхьащ тІэм къыщалэжьым илъэс мэкъумэш ІзнатІзм мы зэ- блэкІам проценти 10-кІз хэманым игъуэт зыужьыны- хъуауэ къалъытэ.

Мэкъумэш ІэнатІэм Іутхэм дэІэпыкъуэгъу ягъуэт. Къинэмыщlayэ, «Хьэрычэтыщlэ ІэнатІэ мыинымрэ курыжыным 2023 гъэм хухахауэ тымрэ» лъэпкъ проектым щытащ сом меларди 3,7-рэ. ипкъ иткіэ, абыхэм субсидиеу яІэрыхьащ сом мелуан

Къуажэхэм зегъэужьыным хуэгъэпса къэрал прорей жылэм щызэрагъэпэсадыр, псы зрикІуэ бжьа-

яублащ. Алътуд къуажэм зэпэщ щащІыжащ щэнхабзэ зыгъэпсэхупІэ центрыр, уэрамищым щызэрахъуэкlащ псы зрикlуэ бжьамийхэр. Щхьэлыкъуэ къуажэм щаухуэ спорт ІуэхущІапІэу тlу, Аушыджэр щаухуащ «Сатушир-Аушыджэр» псы зекІуапІэмрэ ШэнхабзэмкІэ унэрэ. Апхуэдэу Тырныауз къалэм щызэрагъэпэщыжащ ЩэнхабзэмкІэ уардэүнэр. Тегенекли щызэрахъуэкІащ псы зрикІуэ бжьамийхэр. Эльбрус жылэм щыщ адзащ спорт комплексымрэ щэнхабээмкіэ унэмрэ я ухуэныгъэхэр. Унэр мы илъэсым и кІэм хьэзыр хъуну хуагъэфащэ. Апхуэдэ лэжьыгъэ куэд гъэзэщ а программэр и лъабжьэу.

Мы зэманым мэкъумэш лэжьакіуэхэр йоліаліэ гъатхасэм къыкІэрымыхуу зыхуэгъэхьэзырыным. Кіуэкіуэ Казбек министрым къалэн щыжащ къуажэм дэт сабий щищащ хозяйствэхэр жылапхъэкіэ, щіыгъэпшэркіэ, Іуэхугъуэхэр гъэзэщіэным. миищіэхэр уэрамитіым гъэсыныпхъэрэ техникэкіэ Гулъытэ хэха хуащі псыщіэ- щаукъуэдиящ, Щэнхабзэм- къызэрызэгъэпэщам и нэіэ

Пэжым и телъхьзу, я къалэным хуэпэжу Къэбэрдей-Балъкъэрым и Іэтащхьэр ехъуэхъуащ Следственнэ комитетым и щІыналъэ лэжьакІуэхэм Іэщіагъэкіэ я махуэм ирихьэліэу: «УФ-м и Следственнэ комитетым КъБР-м щиІэ управленэм и ІэщІагъэліхэу, ветеранхэу пщіэ зыхуэсщіхэ! Урысей Федерацэм и Следственнэ комитетыр къызэрызэрагъэпэщ-

рэ илъэс пщыкіущ зэрырикъумкіэ сынывохъуэхъу. Следственнэ комитетыр, мыхьэнэшхуэ зиІэ, зи щхьэ хущытыж федеральнэ къэрал ІэнатІэщ, ди хэкум и хабзэхъумэ органхэм я зы Іыхьэшхуэщ. Ведомствэм и къудамэ дзыхь зрагъэзхэм ящыщщ абы Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щиіэ щіыналъэ управленэр. Абы къулыкъу щызыщіэхэм я Іуэху зехьэкіэм и мардэхэм ящыщщ я Іэ-

ЦИК.РФ

щІагъэмкіэ щіэныгъэ куу зэрабгъэдэлъыр, я хьэл-щэн екіур, пэжым и телъхьэу икіи къалэным хуэпэжу зэры-Блэк а илъэсхэм фэ къэралым, ц ыхухэм я эхуитыныгъэ-

хэмрэ я щхьэхуитыныгъэхэмрэ фращхьэщыжак уру фызэрыщытыр къэвгъэлъэгъуащ икІи хэлъхьэныгъэ ин хувощІ щІэпхъаджащІэхэм, террористхэм, экстремистхэм, коррупцэм япэщіэтыным епха лэжьыгъэхэр гъэзэщіэным. Фэ хэlущlыlу фщlыфа дэтхэнэ lуэхуми цlыхубэм я гум быдагъэрэ фіэщхъуныгъэрэ ирелъхьэ пэжымрэ хабзэмрэ жылагъуэм зэрыщытекІуэнумкІэ. ФІыщІэ ин фхузощІ фи къалэнхэр гъэзэщІэным хьэлэлу

фызэрыбгъэдэтым, фи къаруи зэфТэкТи лэжьыгъэм зэрефхьэлТэм папщТэ. Си фТэщ мэхъу пщэрылъ фхуэхъу дэтхэнэ Іуэхухэри дяпэкІи жэуаплыныгъэ лъагэ зыхэфщІэу зэрызэфіэвгъэкіынур. Узыншагъэ быдэ, зэпэщыныгъэ фијэну, Къэбэрдей-Балъ-

къэрым, Урысейм зэрыщыту яфІ къызэрыкІын ехъулІэныгъэщІэхэр къулыкъум щызыІэрывгъэхьэну си гуапэщ».

2023 гъэр ди гум къыщ инэжын Іуэхугъуэ дахэ куэдкіэ гъэнщіауэ щытащ. А илъэсым дэ къэтцІыхуащ ди республикэм и щІыхьыр зыіэта, ар ипэкіэ зыгъэкіуатэ ціыху хьэлэмэтхэр. Ди гуапэ зэрыхъущи, апхуэдэхэр ди мащІэу

НОБЭ тфіэигъуэщ илъэс блэкіам дызыгъэгуфіа іуэхугъуэфіхэм къарикІуахэм я нэхъыщхьэхэр къызэщІэткъуэжу ахэр фи пащхьэ нитлъхьэну, ди щІыналъэм игъуэта зэхъуэкІыныгъэфІхэм дызэгъусэу дыхэплъэжыну. Абыхэм я нэхъыбэр щІэдзапІэ яхуэхъуащ дызыхыхьа гъэм республикэм и зыужьыныгъэм шэсыпІэ хуэхъуну Іуэхугъуэ дахэхэм.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и Іэтащхьэ КІуэкІуэ Казбек и илъэсышІэ хъуэхъум щыщ псалъэхэри фигу къэдгъэкІыжынщ: «ИлъэсыщІэм дытохьэ дыщіэгуфіэныр ди куэду, ди къарумрэ ди зэфіэкіымрэ шэч къытедмыхьэжу. Си фІэщ мэхъу, сыт хуэдэ гугъуехьхэм дыхэмыхуами, дызэгъусэу дэ абыхэм дазэрыпэлъэщынур, лъагапІэщІэхэм зэрызетпщытыфынур икІи ахэр зэрызэдгъэхъулІэфынур».

Аращи, 2023 гъэм къытхуихьа ехъулІэныгъэхэм щыщхэр:

«Хэкум и хъумакІуэхэр» къэрал фондым и къудамэм Къэбэрдей-Балъкъэрым лэжьэн щыщІи-

- Налшык къалэм дэт курыт еджапІэ №33-м и гупэ утыкум деж егъэджакІуэм и фэеплъ щагъэуващ.

- Темыркъан Юрэрэ Энеев Тимуррэ я ціэхэр фіащащ Налшык къалэм и Къэрал концерт залымрэ «Антарес» щІэныгъэ щрагъэгъуэт цент-

- Урысейм щыпсэу сабийхэмрэ щіалэгъуалэмрэ я зэщіэхъееныгъэм и япэ зэјущі у Мэзкуу къалэм щекІуэкІам илъэсипщІ зи ныбжь Бэрэгъун Заур «Дызэкъуэвгъэувэ» хэкупсэ уэрэдыр щыжиlащ уэрэджы ак уэ ц эры уэ Шаман и гъусэу. - Налшык къалэм къыщызэІуахащ Щэнхабзэ зыужьыныгъэмкІэ центрыщІэ.

- Иджырей спорт лІэужьыгъуитху зэхэтым зыщыхуагъасэ комплексыщІэм Налшык къалэм лэжьэн шышІидзаш.

- 2023 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэрым и курортхэм щы ащ ц ыху мелуан 1,5-м нэблагъэ. Республикэм зыплъыхьакІуэ зыгъэпсэхуакІуэ, къакІуэхэм я бжыгъэм процент 22,3кІэ къыхэхъуащ, ипэ ита илъэсым елъытауэ. 2025 гъэм ирихьэлІэу зы илъэсым къриубыдэу абыхэм я бжыгъэр мелуанитІым нэсыну гугъэ щыІэщ

- ЩІыналъэм и жылэ 35-м автомобиль гъуэгуу километри 135-м щ игъу щыІэ мардэхэм къыщрагъэтІэсащ, лъэмыжу плІы зэрагъэпэщыжащ, гъуэгу километр 90-м уэздыгъэхэр щыф адзащ.

- Республикэм щыяпэу пхъэщхьэмыщхьэ, мэракіуэхэкі лізужьыгъузу къыщрахьэлІэжар ипэ ита илъэсым нэхърэ процент 20-кІэ нэхъыбэ хъуащ икІи ар тонн мин 785-м зэрынэхьэсащ. Нэгъабэ ар зэрыхъуар тонн мин 657-рэщ.

- 2023 гъэм къарикІуахэр зэхэплъхьэжмэ, КъБР-м и бюджет зэхэлъыр сом мелард 69,6-рэ хъунущ. Социальнэ фондым къыбгъэдэкІыу сабий ахъшэу ятыну нэгъабэ къаутІыпща сом мелард 24,1-р абы хэбгъэхьэмэ, псори зэхэту сом мелард 93,7-рэ хъунущ. Илъэс ипэкІэ ар зэрыхъуу щытар сом мелард 70,8-щ. шыщІидзащ Кавказ Ищхъэрэм щы-

Къзбэрдей-Балъкъэрыр 2023 гъзм: ЦЫхухэр, къэхъукъащІэхэр, бжыгъэхэр

зэкіэ къызэрабжамкіэ, блэкіа илъэсым проценти 132,4-рэ хъун хуейщ, 2022 гъэм елъытауэ.

- Къэбэрдей-Балъкъэрым и бюджетыр езым и хэхъуэхэмк и нэхъыбэ хъуащ. Ар сом мелард 24,4-рэ мэхъу, е 2022 гъэм шыІа бжыгъэхэм проценти 109,7-кІэ хуокІуэ.

- Лъэпкъ пэхуэшІэхэм хыхьэу республикэм шагъэзэшІаш шІыналъэ пэхуэщІэу 45-рэ, абыхэм щыщу 29-м трагъэкіуэда мылъкур къэрал, щіынальэ бюлжетхэм къахэкІаш. Ильэсым и пэм къыщыщІэдзауэ абыхэм ахъшэу хухахам процент 16.2-кІэ хэхъуащ (е сом мелард 1,8-кіэ), икіи псори зэхэту сом мелард 12,3-рэ хъуаш. Объект 80-м шекІуэкІаш vxvэныгъэ, зэгъэпэщыжыныгъэ лэжьыгъэхэр.

 Сабий зэрыс унагъуэхэм ядэІэпыкъуным сом мелард 30-м щ игъу

хуаутІыпщаш 2023 гъэм. Республикэм зэи къемыхъулІам хуэдиз гъавэ бэв къыщрахьэлІэжащ. 2023 гъэм хьэцэпэцэу, джэшхъурейуэ псори зэхэту тонн мелуан 1,3-рэ щыІуахыжащ, ар нэгъабэрей лэжьыгъэм проценти 111-кІэ хуэкІуэ бжыгъэш.

- ХуабапІэхэм къыщагъэкІ пхъэщхьэмыщхьэм процент 30-кІэ хэхъуащ, фізіугъэрэ іэфіхэкі гъэвауэ банкІхэм иралъхьам - проценти 5,7-

- Иджырей мардэм къитlасэ уэрам уэздыгъэу мини 10 Налшык къа-

лэм щыф адзащ. - ШІыналъэм и библиотекэхэм я

тхылъ фондым тхылъ мин 11 къыхэхъуащ. - «Ди щІэблэр» сабийхэм я дунейпсо зэпеуэу езыхэм зэхалъхьэжа

уэрэдхэр щагъэзэщ ам илъэс 12 зи ныбжь Куэцэ Идар «Фэ фызигъусэщ» и уэрэдымкІэ япэ увыпІэр къыщихьащ Урысей Федерацэмрэ Къэбэр-

дей-Балъкъэрымрэ я цІыхубэ сурэтыщі Пащты Герман и Іэрыкіыу 1100рэ КъБР-м тыгъэ къыхуищІащ. Бюджет ІэнатІэхэм щылажьэхэм

улахуэм проценти 10 хухагъэхъуащ. Къэбэрдей-Балъкъэрым и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек и унафэкіэ, илъэсищ хъуауэ республикэм лэжьапщІэм щыхагъэхъуэ.

- Къэбэрдей-Балъкъэрым и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек и унафэкіэ щэнхабзэмрэ гъуазджэмрэ я лэжьакіуэхэм ират стипендиехэмрэ театр грантхэмрэ хуэдитІкІэ хухагъэхъуащ. Я творчествэ пэхуэщ эхэр зрагъэхъуліэфын папщіэ республикэм и театриплІым сом мелуан зырыз ира-

- ЩІалэгъуалэ центрхэр къыщызэ-Іуахащ Налшык, Нарткъалэ къалэхэм, Къэщкъэтау жылэм.

- Къэбэрдей-Балъкъэрыр хабжащ Урысейм и щІыналъэхэм ящыщу туристхэм зыщагъэпсэхуну нэхъ къыхаххэм я нэхъыфІищым икІи хьэщІэу къыхуэкІуэхэм я бжыгъэм хэпщІыкІыу хэзыгъахъуэхэм.

- Къэбэрдей-Балъкъэрым лэжьэн

дэхэкіхэр къыщагъэкі «Чегем-Агро»

комплексым и япэ Іыхьэм. Къэбэрдей-Балъкъэрыр яхэтщ лъэпкъ пэхуэщіхэр гъэзэщіэнымкіэ къэралым щыпэрыт щІыналъэхэм.

- Налшык къалэм и республикэ сымаджэщхэмрэ «КъуэкІыпІэ» жылэщІэмрэ ухуэзышэ, Щоджэным и цІэр зезыхьэ уэрамыр зэрагъэпэщы-

- Къэбэрдей-Балъкъэрым лажьэу щаутІыпщащ сэхум къыхэщІыкІа гъэкІ заводыр, Бедыкъ жылэм сэхур къыщыщІахын щІадзэжащ.

- Иужьрей илъэсищым къриубыдэу я щхьэ хүэлэжьэжыну зезыгъэтхахэм я бжыгъэм хуэдэ 45-кІэ хэхъуащ. 2023 гъэм - процент 23,6-кlэ, е цыху мин 70-м шигъу.

цІыхухэм езыхэм яІэ хэхъуэр нэхъыбэ зэрыхъуамкІэ къэралым щыпэрыт щІыналъэхэм. Ар процент 15-м нэблагъэкІэ дэкІуеящ.

- «Урысей» дунейпсо лъэпкъыбэгъэлъэгъуэныгъэм щекІуэкІащ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и

- 2023 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэрым псы зыщІагъэлъадэ и гъавэ шапіэхэм гектари 6.4-рэ къыхагъэхъуащ, иужьрей илъэситхум къриубыдэу апхуэдэ щІыхэр гектар 30,5-м

- Къэбэрдей-Балъкъэрым псыхэкІыу къыщыщІагъэкІым и куэдагъым процент 15,2-кІэ хэхъуащ. - Урысей Федерацэм щІыналъэ финансхэр ІэкІуэлъакІуэу къыщы- щалъхуа Мусукаев Исмэхьил дуней

шэхэм яхэтщ. Ди республикэр абы хохьэ и къалащхьэ Белградщ. 2019 гъэм щегъэжьауэ. - Иджырей телефон зэпышІэны-

здэщыІзу Урысейм и щІыпІэ нэхъ лъагэ дыдэр аращ. - КъБР-м и медицинэ ІэнатІэм и

зэхэлъыкІэмрэ лэжьыгъэ зэтеухуэкІэмрэ къэралым щынэхъыфІу «Росздравнадзор»-м къилъытащ. ЦІыхухэр япэу зэкІуалІэ медицинэ Іуэхущіапіэхэр егъэфіэкіуэнымкіи республикэм къэралым бжьыпэр щиІыгъщ.

- «ГъуэгуфІ шынагъуэншэхэр» лъэпкъ пэхуэщІэм къыщыгъэлъэгъуа Іуэхугъуэхэр гъэзэщІэнымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэрыр къэралым щыпэрыт щІыналъэхэм яхэтщ.

 Гъуэгум псэдзыгъэ къызыхэкІыу къыщыхъу машинэ зэжьэхэуэхэм я бжыгъэм процент 24-рэ хуэдизкіэ республикэм щыкІэрыхуащ, 2022 гъэм елъытауэ.

- Налшык къалэм дэт лицей №2-м физикэр щезыгъэдж Къэшэж Аслъэн щытекІуащ «Классная тема!» фІэщыгъэр иІэу егъэджакІуэхэм ирагъэкІуэкІа урысейпсо зэхьэзэхуэм икІи езым и нэтын Япэ кана-

лым щригъэкІуэкІыу хъуащ. - Налшык, Бахъсэн, Прохладнэ, Май къалэхэм, Псынабэ, Красносельскэ, Сэрмакъ жылэхэм еджапІэу 7 къыщызэІуахащ, тІысыпІэу псори зэхэту 4539-рэ яІэу. Курыт еджапІзу 9 иджыри республикэм щаухуэ, псори зэхэту ныбжьыщІэ 5150-м ятещІыхьауэ.

- ЩІэныгъэ щрагъэгъуэт ІуэхущІапіэу 60 зэіузэпэщ ящіащ 2022 - 2023 гъэхэм къриубыдэу. 2026 гъэм ирихьэлІэу курыт еджапІэу 50 иджыри зэрагъэпэжынущ.

- Бжыгъэр зи лъабжьэ, гуманитар зыужьыныгъэмкlэ «Точка роста» центру 37-рэ къызэІуахащ. 2019 гъэм Республикэм и бюджетым и хэхъуэр нэхъ ин дыдэ, хуабапІэм щІэту ха- щегъэжьауэ апхуэдэ центрхэр къыщызэрагъэпэщащ курыт еджапіи 181-м. 2024 гъэм иджыри 15 къызэ-

Іуахынущ. - Курыт еджапІэхэм я спорт залу 12 зэрагъэпэщыжащ. Иужьрей илъэсиплым къриубыдру зэјузэпэщ ящІащ курыт еджапій 163-м ныбжьыщІэхэм спортым зыщыхуагъасэ

я пэшхэр. «Дыгъафіэ къалэ» еджапіэм и гъэсэнищ - Шорэн Руслан, КІэрэф Умар, ТІэхъу Ахьмэд сымэ ІэрыщІ ухуэныгъэ материалхэр къыщыщіа- акъыл зиіэ Іэмэпсымэхэр зэпкърылъхьэнымкІэ урысейпсо зэхьэзэхүэм и кізух зэпеуэм икіащ. Абыхэм я егъэджакіуэ-унэтіакіуэр Ліуп

Ислъамщ. - Къэбэрдей-Балъкъэрым и спортсмен 373-рэ къыщыхэжанык ащ Олимп джэгухэм хыхьэ, Олимп Къэбэрдей-Балъкъэрыр яхэтщ джэгухэм хэмыхьэ, паралимпийскэ, сурдолимпийскэ спорт лІэужьыгъуэхэмкіэ екіуэкіа дунейпсо, урысей-

псо, щіыналъэ зэхьэзэхуэу 131-м. Урысейм щыщ зэуакlуэ - Къэбэрдей-Балъкъэрым и гъэсэн Туменов Альберт Мэзкуу къалэм щекіуэкіа АСА 168 зэхьэзэхуэм и чемпион

Лъакъуэрыгъажэ спортымкІэ «Кавказ Ищхъэрэм и лъэпкъхэм я зэныбжьэгъугъэ» 31-нэ дунейпсо зэхьэзэхуэм и 5-6-нэ Іыхьэхэр Налшык къалэм щекІуэкІащ. Абы хэтащ дунейпсо, урысейпсо зэхьэзэхуэхэм къыщыхэжаныкІа спортсменхэр. Абыхэм зэпачащ километр 1120-рэ зи кІыхьагъ гъуэгуанэ.

- Къэбэрдей-Балъкъэрым къыгъэсэбэпынымкіэ къэралым щыпа- псом бэнэкіэ хуитымкіэ и чемпион Къэбэрдей-Балъкъэрыр хъуащ. Зэпеуэр щекІуэкІар Сербием

БгырыпхкІэ зэбэнхэм я Кубокыр къэхьыным теухуауэ екІуэкІа дунейгъэхэр Безенги аузым хыхьэ бгыхэ- псо зэхьэзэхуэм Къэбэрдей-Балъкъэми нэсащ. Апхуэдэ зэпыщ Зэныгъэ рым и спортсмен К Зэрэф Темырлан дыщэ медаль Урысейм къыхуихьащ.

- Блашэ Темырлан Урысейм кикбоксингымкІэ и чемпион хъуащ. Зэхьэзэхуэр Пермь къалэм щекlуэкІащ. Абы хэтащ къэралым и щіыналъэ 54-м я бэнакіуэ 600-м щіигъу.

- Налшык къалэм футболымкІэ и спорт еджапІэм и гъэсэнищ УФ-м и РПЛ-рэ ФНЛ-рэ щыджэгу командэхэм хагъэхьащ. - Тау Миленэ сумомкІэ урысейпсо

зэхьэзэхуэм и дыщэ медаль къи-- Хьэсанэ Муратрэ Урыс Мухьэмэд-

рэ грэпплингымкІэ Урысейм и Кубокыр къахьаш.

- Къэбэрдей-Балъкъэрым и спортсмен Гъуэныбэ Ізуес илъэс 23-рэ иримыкъуахэм я деж алыдж-урым бэнэкІэмкІэ дуней псом пашэныгъэр къыщыхьынымкІэ екІуэкІа зэпеуэм

япэ увыпІэр щиубыдащ. Сатушы Мадинэ тхэквондомкІэ (ВТФ. Олимп джэгухэм хыхьэ лІэужьыгъуэмкІэ) Урысейм и чемпион хъуащ тэмэму зэхэзымыххэм я деж. Апхудэуи ар дуней псом и чемпионщ.

Зытхыжар ХЬЭЩЫКЪУЕЙ Олегщ.

къуам. Проектыр гъэзэщ а хъуащ Котляров- гъуалэ фестивалыр.

къызэры эщ Гагъэк Іыжрэ ильэс 80 зэрыри- тхэпэм и 1-м ек Іуэк Іыну Дуней псо щ Галэ-

Дзэм Іуэху хэхам хэтхэм зыщ агъакъуэ

КъБР-м и Правительствэм хэтхэмрэ къалэ, район администрацэхэм я унафэщІхэмрэ республикэм и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек ядригъэкіуэкіа зэіущіэм къыщыхагъэщащ дзэ Іуэху хэхам хэтхэмрэ абыхэм я унагъуэхэмрэ ядэІэпыкъуныр нэхъыщхьэу къызэрынэжыр. КъБР-м и Правительствэм и Унафэщ Мусуков Алий зэрыжи амк 1э, 2023 гъэм республикэ бюджетым къыхэкІыу сом мелуан 828-рэ трагъэкІуэдащ дзэ Іуэху хэхам хэтхэм, абы-

къэралым къыхагъэхьэжа хэгъэгухэм защ!эгъэкъуэным. Абы щыщу сом мелуан 585-р цІыхухэмрэ унагъуэхэмрэ иратауэ аращ. «Къапщтэмэ, Къэбэрдей-Балъкъэрым и бюджетым и процент 70-р зытрагъэкlуадэр ціыхухэм я щыіэкіэ-псэукіэр егъэфіэкіуэнырщ. 2023 гъэм улахуэу ятам иджыри меларди 3 къыдыщІагъуащ. ЛэжьапІэншэхэм я медицинэ страхованием хухах ахъшэр нэхъри хэхъуащ. Абы 2022 гъэм сом меларди 4,2-рэ хухахамэ, 2023 гъэм ар сом меларди 4,4-рэ хъуащ, 2024 гъэм меларди 5-м нэсынущ.

хэм я унагъузум, фронтым Іутхэм хурагъэша техникэмрэ Іэмэпсымэхэмээ, шІэуэ ди

ІэнатІэр ирагъэфІакІуэ

КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек гъэкіуэкі «Информационная лэжьыгъэ Іуэхукіэ хуэзащ республикэм структура» къэрал проектымкіэ. бжыгъэхэр зи лъабжьэ зыужьыныгъэмкІэ и министр Бозий Аскэр.

ЗЭІУЩІЭМ щытепсэлъыхьащ унэтіыныгъэм теухуа Іуэхугъуэ нэхъыщхьэхэм, иджырей экономикэм зиужьынымкІэ абы мыхьэнэшхуэ зэриІэр къыхагъэщу.

Псом япэу и гугъу ящіащ і энатіэр ИТ-ІэщІагъэліхэмкіэ къызэрызэгъэпэщам. БлэкІа илъэсым республикэм курыт Іэщіагъэ, щіэныгъэ нэхъыщхьэ щызрагъэгъуэт и еджапіэхэм апхуэдэ іэщіагъэліу папщіэ волоконно-оптикэ кіапсэу кило-700-м щІигъу къыщІагъэкІащ. Апхуэдиз метр 20-м щІигъу яукъуэдиящ. дыдэм уней егъэджэныгъэ ІуэхущІапІэхэм я щІэныгъэм щыхагъэхъуащ. ІэнатІэм шылажьэхэм я бжыгъэм хэхъуащ, унэтІыныгъэм и инфраструктурэм зегъэужьынымкІэ лэжьыгъэхэр ирагъэ- бжыгъэр зи лъабжьэ технологиехэмкІэ ĸlvэĸl.

ЩІыналъэм къыщызэрагъэпэщащ жыли 100-м щІигъу къызэщІэзыубыдэ бжы- зи лъабжьэ зыужьыныгъэмкІэ и мигъэрылъанэ зэпыщІэныгъэ. ПсынщІэу нистерствэм пщэрылъ щищІащ я лэлажьэ интернет яІэщ егъэджэныгъэм, узыншагъэр хъумэным, социальнэ къа- дэмщакіуэхэр гранткіэ дэіыгъын іуэхур лэнхэр гъэзэщіэным епха Іуэхущіапіэхэм, кърагъэжьэну, унэтіыныгъэмкіэ егъэджэнэгъуэщІ ІэнатІэхэми. Лэжьыгъэр ира-

ІэнатІэм сытым дежи зеужь, бжыгъэ зэпыщІэныгъэхэр ирагъэфІакІуэ, интер-

нетыр нэхъ хуабжьу лажьэу зэращІы-

ным хущокъу. Абы и лъэныкъуэк э антеннэщІэхэр ягъэув, Іэмэпсымэхэр щІэкІэ яхъуэж.

Республикэм шагъэзашІэ турист рекреацэ щІыналъэхэр бжыгъэрылъанэ зэпыщІэныгъэхэмкІэ къызэгъэпэщыным хуэунэтІа проектыр. Апхуэдэу «Безенги» альплагерым интернетыр щылэжьэн

Къэрал Іуэхутхьэбзэхэр электрон жыпхъэмкіэ зэфіэгъэкіын Іуэхур адэкіи ирагъэф ак уэ. Мы гъэм зи ужь ихьэну проектыщІэхэм ящыщщ спорт унэтІыныгъэр зэтеухуэныр.

КІуэкІуэ Казбек республикэм Бжыгъэхэр жьыгъэр нэхъ щ агъэхуэбжьэну, ИТ-жэрныгъэ проектыщІэхэр утыку кърахьэну.

ЩІЫШЫЛЭ (ЯНВАРЬ)

ЩІышылэм и 16

1929 гъзм къалъхуащ УФ-м и Ліыхъужь (1995), СССР-м щіыхь зиіэ и кхъухьльатэзехуэ (1975)

ШІышылэм и 17

щІэныгъэхэмкІэ доктор, ЩІДАА-м

тхакІуэ, «Адыгэ псалъэ» газетым

и журналист, ЩІДАА-м и член-

и акалемик Шомахуэ Лев.

1939 гъэм къалъхуащ техникэ

1984 гъэм къалъхуащ адыгэ

<u>ЩІышылэм и 18</u> **1854 гъэм** къалъхуащ адыгэ

. **1949 гъэм** къалъхуащ Абхъаз

усакіуэ ціэрыіуэ Пащіэ Бэчмыр-

Ресубликэм и цІыхубэ артист,

КъШР-м и цІыхубэ артист,

ЩІышылэм и 19

щіыхькіэ щыіэ саугъэтым и лау-

реат, «Адыгэ макъ» газетым и ре

дактор нэхъыщхьэу щыта Дербэ

ЩІышылэм и 20

мэш щіэныгъэхэмкіэ доктор, КъБКъМУ-м и профессор **Елмэс**

1939 гъэм къалъхуащ мэкъу-

1959 гъэм къалъхуащ фило-

софие щізныгъэхэмкіз доктор,

КъБКъУ-м и профессор Къуз-

ЩІышылэм и 23

щіыхь зиіэ и артисткэ. КъБР-м и

джакіуэхэм я Іэщіагъэм и фіа-

Адыгэбзэм зегъэужьынымкІэ

къудамэм и унафэщІ, Дунейпсо

Адыгэ Хасэм и тхьэмадэм и

ЩІышылэм и 25

Урысей студентыгъуэм и ма

1939 гъэм къалъхуащ КъБР-м щэнхабзэмкіэ щіыхь зиіэ и

ЩІышылэм и 26

хуэщ. 1949 гъэм къалъхуащ КъБР-м

щІыхь зиІэ и артисткэ, КъБР-м и

Къэрал саугъэтым и лауреат

ЩІышылэм и 27

Урысейм и дзэ щІыхьым и ма-

хуэщ. Ленинград блокадэр щыІуаха махуэщ (1944). Мы гъэм

ЩІышылэм и 29

ціыхубэ артист Думэныщ Ізулэ-

ШІышылэм и 30

гъуэ лэжьакІуэ, адыгэхэм ятеухуа

документальнэ фильм зыбжанэм

автор, УФ-м и Кинематогра-

фистхэм я союзым хэт Нэгъаплъэ

МАЗАЕ (ФЕВРАЛЬ)

<u>Мазаем и 1</u>

шык къышызэІуихащ сабий нэхъ

къэрым и къэрал хорыр къызэра-

щіыхь зиіэ и артист Къардэн

Мазаем и 2

махуэщ. 1943 гъэм советыдзэ-

хэм Сталинград и деж текІуэны-

щэнхабзэмкіэ щіыхь зиіэ и лэ-

жьакІуэ, «Адыгэ псалъэ» газетым

Мазаем и 3

Мазаем и 4

шанхабзэмкіэ шіыхь зиіэ и лэ

Мазаем и 8

Урысей щІэныгъэм и махуэщ <u>Мазаем и 9</u>

Граждан авиацэм и лэжьа-

Стоматологым и дунейпсо ма-

Мазаем и 10

Аэрофлотым и махуэщ

Дипломат лэжьакіуэм и ма

Урыс усакіуэ ціэрыіуэ Пуш-

1944 гъэм къалъхуащ КъБР-м и

кин Александр и фэеплъ махуэщ

Мазаем и 12

Къэрал саугъэтым и лауреат,

Мазаем и 14

жьакіуэ Мэлбахъуэ Елбэрд.

Лышх узыфэм ебэныным и

1939 гъэм къалъхуащ адыгэ

зэдзэкіакіуэ, КъБР-м

кэуап зыхь и секретару щыта

Урысейм и дзэ щІыхьым и

1929 гъэм къалъхуащ КъБР-м

1829 гъэм Нэгумэ Шорэ Нал-

1929 гъзм Къзбардей-Балъ-

1929 гъэм къалъхуащ КъБР-м

1954 гъэм къалъхуащ жыла-

1954 гъэм къалъхуащ КъБР-м и

Таможнэм и дунейпсо ма-

къуэдзэ **Щоджэн Іэминат**.

хуэщ. Татьянэ и махуэщ

лэжьакіуэ Безыр Чэмал.

Джэдзауэ Венерэ

Аскэрбий.

Лъостэнбий

гъэ къыщахьащ.

Джаурджий Іэбисал

«Къэрэхьэлъкъ»

къыдэкіын щіидзащ.

дунейпсо махуэщ.

dvэхэм я махуэщ

ціыхубэ артисткэ Шэру Соня.

1929 гъэм къалъхуащ УФ-м

1969 гъэм къалъхуащ Егъэ-

щыхагъахъуэ центрым

щІысокъуэ Роберт.

1974 гъэм къалъхуащ адыгэ акіуэ, Кіэрашэ Тембот и

КъБР-м щІыхь зиlэ и артист **Акъ**

Къаныкъуэ-

Мазэху Владимир.

корреспондент

Фырэ Анфисэ.

Мухьэрбэч

Албий

Урысейм и дзэлІ-интерна-ционалистхэм я махуэщ

Мазаем и 18

махуэщ

Къазбэч.

хэм я махуэщ

КъэхутакІуэ ныбжьыщІэм и

Урысейм и студент отрядхэм я

1939 гъэм къалъхуащ Адыгейм

лэжьакіуэ, критик, литературо-

Мазаем и 19

Мазаем и 20

<u>Мазаем и 20</u>

1949 гъэм къалъхуащ КъБР-м щыхь зиlэ и артист **Нэгъуд Бо**-

Мазаем и 22

зиіэ и лэжьакіуэ Щоджэн Мар-

Мазаем и 23

Хэкум и хъумакІуэм и махуэщ Мазаем и 24

1909 гъэм къалъхуащ шэрджэс

ГЪАТХЭПЭ (МАРТ)

Гъатхэпэм и 1

дунейпсо махуэщ Урысейм и МВД-м щыІэ экс-

перт-криминалистым и махуэщ

<u>Гъатхэпэм и 3</u>

ТхакІуэм и дунейпсо махуэщ

Гъатхэпэм и 4

публикэр къэунэхуащ.

къыдэкІаш.

къыфІащащ.

Къырымызэ.

1918 гъэм Тэрч ЦІыхубэ Рес-

1949 гъэм къалъхуащ жыла-

гъуэ лэжьакіуэ, публицист, ЩІДАА-м и член-корреспондент,

УФ-м щэнхабзэмкіэ щіыхь зиіэ и

1969 гъэм къалъхуащ къэрал

лэжьакіуэ, УФ-м щіыхь зиіэ и

Гъатхэпэм и 6

вда» газетым и япэ номерыр

тхакІуэ, СССР-м и Къэрал сау-гъэтым и лауреат **Искандер Фа**-

<u>Гъатхэпэм и 7</u>

Лэжьыгъэм и Ліыхъужь ціэр

зэдзэкlакlуэ

<u>Гъатхэпэм и 8</u>

Гъатхэпэм и 9

монавт, Совет Союзым и ЛІы-

он (1972), КъБР-м физкульту-

рэмрэ спортымкіэ щіыхь зиіэ и

Гъатхэпэм и 10

1929 гъэм къалъхуащ Социа-

1944 гъэм къалъхуащ сурэтыщ

1939 гъэм къалъхуащ адыгэ

шхыныгъуэхэр» тхылъыр зи Іэда-

<u>Гъа́тхэпэм и 11</u>

кіуэм и махуэщ 1991 гъэм «Ленин гъуэгу» газе-

тым и цІэр «Адыгэ псалъэ»-у,

«Коммунизмге жол»-р - «Заман»

<u>Гъатхэпэм и 13</u>

1955 гъэм Шынагъуэншагъэм-кІэ Къэрал Комитет (КГБ) къы-

1939 гъэм къалъхуащ УФ-м

гъуазджэхэмкіэ щіыхь зиіэ и

лэжьакіуэ, КъБР-м щэнхабзэмкіэ

щІыхь зиіэ и лэжьакіуэ **Шумахуэ**

<u>Гъатхэпэм и 14</u>

<u>Гъатхэпэм и 15</u>

1934 гъэм къалъхуащ Иорда

нием шыІэ Адыгэ ФІышІэ Хасэм и

тхьэмадэу щыта, Хьэшимит пащ-

тыхьыгъуэм сенатору хэта Къар-

Республикэм щІыхь зиІэ и журан-

Гъатхэпэм и 18

Гъатхэпэм и 21

Сатум, цІыхухэм Іуэхутхьэбзэ

Налог полицэм и махуэщ

1974 гъэм къалъхуащ Адыгэ

Адыгэ тхыбзэм и махуэщ

Наркоконтролым и лэжьа-

къэщіэкі Къубатий Борис.

Лэжьыгъэм и ЛІыхъужь

1954 гъэм къалъхуащ

лэжьакіуэ **Батыр Фатіимэ**.

Архивхэм я махуэщ

Емыш Хьэлий.

у зэрахъуэк ащ.

зэрагъэпэщащ

Владимир

дэн Самир.

лист **ТІэш Светланэ**.

хыдзэлІы<u>м</u> и махуэщ

Къудей МэчрэІил.

хъужь Гагарин Юрий.

1934 гъэм къалъхуащ япэ кос-

1960 гъэм Куба щыщ жэмыш ащты Салимэ Социалист

1925 гъэм «Пионерская пра-

1929 гъэм къалъхуащ абхъаз

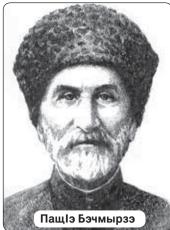
лэжьакIvэ **Котляровэ Марие**.

юрист **Къуэшрокъуэ Залым**.

Граждан зыхъумэжыныгъэм и

тхакіуэ **Уэхъутэ Абдулыхь**.

щекіуэкіащ махуэщ Юрэ. нейпсо махуэщ щигъэпсэхуауэ щытащ. ман» газетхэм я япэ номерхэр (1829) Хьэшыр Чылар. Пушкин Александр и махуэщ Махъсидэ Анатолэ.

1914 гъэм къалъхуащ тырку спортым и лэжьакіуэ, Европэм и Джэгvхэм бэнэкіэ хуитымкіэ дыжьын аль къыщызыхьа (1948) **Ады**л (Гугъэв) Джандемыр Накъыгъэм и 24 Славян тхыбзэмрэ щэнхаб

Накъыгъэм и 25 Филологым и махуэщ УФ-м и школхэм иужьрей уэзджынэр къыщоуэ. Накъыгъэм и 26 Урысей хьэрычэтыщІэм и ма 1995 гъэм Къэбэрдей-Балъ

къэр къэрал мэкъумэш универси 1904 гъэм къалъхуащ археолог Накъыгъэм и 27

1939 гъэм къалъхуащ тхыдэ щІэныгъэхэмкІэ доктор, АКъУ-м и профессор, ЩІДАА-м и академик, махуэщ Накъыгъэм и 28

лэжьакіуэ **Мекъул Джэбрэіил**. Накъыгъэм и 4 1959 гъэм Налшык газ къашэу Химикым и махуэщ 2010 гъэм УФ-м и Президентым и Указкіэ Налшык «Дзэ щіыхьым и Бэчыжь Лейлэ. къалэ» ціэ лъапіэр къыфіащащ.

<u>Накъыгъэм и 5</u> 1909 гъэм къалъхуащ этнолог, тхыдэ щіэныгъэхэмкіэ доктор, профессор Лавров Леонид. 1939 гъэм къалъхуащ философие щІэныгъэхэмкІэ доктор, профессор Нэхущ Владимир.

Накъыгъэм и 6 1949 гъэм къалъхуащ абазэ сакіуэ, КъШР-м и ціыхубэ тхакіуэ Мхъыцэ Керим.

Къэрал саугъэтым и лауреат Къу-

Накъыгъэм и 9

екіуэкіа Хэку зауэшхуэм Герма-

нием зэрыщытекІуам папщІэ»

Накъыгъэм и 10

КъБР-м щэнхабзэмкіэ щіыхь зиіэ

къэрал лэжьакіуэ, экономикэ

и лэжьакіуэ Хьэіупщы Лолэ

1929 гъэм къалъхуащ усакіуэ,

1944 гъэм къалъхуащ КъБР-м и

1945 гъэм «1941 - 1945 гъэхэм

ТекІ уэныгъэм и махуэш

<u>Накъыгъэм и 7</u> Радиом и махуэщ - Связым и ІэнатІэм и лэжьакіуэ псоми я ма-**1927 гъэм** Къэбэрдей-Балъкъэр радиом и япэ нэтынхэм

дей Владимир.

медалыр ягъэуващ.

шІидзащ <u>Мэлыжьыхьым и 10</u> 1985 гъэм Налшык Хэку зауэ 1945 гъэм Иуан Хьэсэн Совет орденым и япэ нагъыщэр къыхуагъэфэщащ. **1990 гъэм** КъБР-м и «Адыгэ Хасэ» жылагъуэ зэгухьэныгъэр къызэрагъэпэщащ. **1954 гъэм** къалъхуащ КъБР-м

1964 гъэм «КъБР-м и цІыхубэ усакІуэ». «КъБР-м шэнхабзэмкІэ щІыхь зиІэ и лэжьакІуэ», «КъБР-м щІыхь зиІэ и ухуакІуэ» цІэ лъапІэхэр ягъэуващ. Мэлыжьыхьым и 12

щыяпэу хьэршым лъэташ **1929 гъэм** къалъхуащ КъБР-м щэнхабзэмкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ Кіумыхъу Жылэбий. <u>Мэлыжьыхьым и 15</u> **1934 гъэм** къалъхуащ биологие щІэныгъэхэмкІэ доктор, профес-

сор, КъБР-м щІэныгъэхэмкІэ

лист Лэжьыгъэм и ЛІыхъужь, РСФСР-м шІыхь зиІэ и маши-

махуэщ <u>Гъатхэпэм и 22</u> Псым и дунейпсо махуэщ 1394 гъэм къалъхуащ узбек еджагъэшхуэ, къэрал лэжьакІуэ, узэщіакіуэ Улугбек Мухьэмэд. Гъатхэпэм и 23

махуэщ УФ-м и транспорт полицэм хэт-Метеорологием и дунейпсо махуэщ г**ъэм** къалъхуащ УФ-м щіыхь зиіэ и юрист Абазэ Руслан.

Гъатхэпэм и 24 щІэныгъэхэмкІэ щІ́ыхь зиІэ и 1959 гъэм къалъхуащ филологие щІэныгъэхэмкІэ доктор, ЩІДАА-м и академик, КъБР-м вед. ШІДАА-м и академик ШащІэ щіэныгъэхэмкіэ щіыхь зиіэ и лэ **1949 гъэм** къалъхуащ адыгэ музыковед, КъБР-м и Композижьакіуэ ЦІыпіынэ Аслъэн. Гъатхэпэм и 25 горхэм я союзым хэт Къардэн

Щэнхабзэм и лэжьакіуэм и Гъатхэпэм и 27 Театрым и дунейпсо махуэщ

1979 гъэм къалъхуащ «Іуащхьэмахуэ» журналым жэуап зыхь и УФ-м и МВД-м и къэралсекретарь, «Адыгэ псалъэ» газекІуэцІыдзэм и махуэщ тым и журналист **Истэпан Залинэ**. 1534 гъэм къалъхуащ урысей адыгэпщ Черкасский Анэдэлъхубзэм и дунейпсо Къазий.

Гъатхэпэм и 28 Балъкъэр лъэпкъым и къэшеухым и местыныжейшесейш Тхыдэджым и дунейпсо ма-

хуэщ 1954 гъэм къалъхуащ УФ-ми **1954 гъэм** къалъхуащ КъБР-м мэкъумэш хозяйствэмкіэ щіыхь КъБР-ми щэнхабзэмкіэ щіыхь зиІэ я лэжьакІуэ, «Советская молодёжь» газетым и редактор нэхъыщхьэу щыта **Къардэн Му**-

Гъатхэпэм и 31 1944 гъэм къалъхуащ кинорежиссёр, УФ-м щІыхь зиІэ и кинематографист Гуэбэшы Амурбэч.

1969 гъэм къалъхуащ къэрал, политикэ лэжьакіуэ, хьэрычэтыщіэ, КъБР-м Регбимкіэ федерацэм и советым и тхьэмадэ Къуэжьокъуэ Артур.

МЭЛЫЖЬЫХЬ (АПРЕЛЬ)

Мэлыжьыхьым и 1 Къуалэбзухэм я дунейпсо ма-Ауанымрэ дыхьэшхэнымрэ я махуэщ

Мэлыжьыхьым и 2 Сабий тхылъым и дунейпсо ахуэщ Урысеймрэ Беларусымрэ щыпсэу лъэпкъхэм я зэкъуэтыны-

гъэм и махуэщ 1911 гъэм ЦІагъуэ Нурий Истамбыл адыгэбзэкІэ къышыдигъэкlащ «Гъуазэ» газетым и япэ

1948 гъэм КІэрашэ Тембот СССР-м и Къэрал саугъэтыр

1944 гъэм къалъхуащ филологие щіэныгъэхэмкіэ доктор, журналист Абдокъуз Ізуес. Мэлыжьыхьым и 3

1904 гъэм Кавказ бригадэм хыхьэ Къэбэрдей сотняр къызэрагъэпэщауэ щытащ. Мэлыжьыхьым и 4

1919 гъэм къалъхуащ адыгэ **1949 гъэм** къалъхуащ къэрал, политикэ лэжьакІуэ, Абхъаз Республикэм и етІуанэ Президенту ЦІыхубзхэм я дунейпсо мащыта, АР-м и Ліыхъужь Бэгъэпщ 1944 гъэм балъкъэр лъэпкъыр

Мэлыжьыхьым и 5 1905 гъэм Алъхъуей (Курп Ищхъэрэ) къуажэм и шыщіэхэм зыкъаіэтащ.

<u>Мэлыжьыхьым и 6</u> Следователым и махуэщ (УФ-м и Следственнэ органхэм щылажьэхэм я махуэщ) 1896 гъэм Афинхэм япэ Олимп

лыщхьэ теннисымкіэ СССР-м и чемпион (1971), Европэм и чемпи-Джэгухэр къыщызэlуахауэ щы-1929 гъэм къалъхуаш тхыдэ

шіэныгъэхэмкіэ доктор, профессор **Бэчыжь Мухътар** 1939 гъэм къалъхуащ филолощІэныгъэхэмкІэ АКъУ-м и профессор, ЩІДАА-м и

япэ вице-президенту щыта Бырсыр Батырбий. Мэлыжьыхьым и 7 шхыныгъуэхэр гъэхьэзырыным-кlэ инженер-технолог, «Адыгэ Узыншагъэр хъумэным и ду-нейпсо махуэщ

Геологым и махуэш <u>Мэлыжьыхьым и 9</u> **1954 гъэм** къалъхуащ генераллейтенант, Къайсэр вилайетым (Тырку Республикэ) и губернатору щыта Нихьэт (Яхэгуауэ) Джам-

1964 гъэм къалъхуащ КъБР-м и Муслъымэнхэм я ІуэхущІапІэм и іафэщІ, дин лэжьакІуэ **Дзасэжь**

Хьэзрэталий.

Союзым и ЛІыхъужь цІэр къыфІа-

Космонавтикэм и махуэш 1961 гъэм Гагарин Юрий «Восток» кхъухьым ису дуне́йм

1929 гъэм къалъхуащ Социа-

Фэеплъхэмрэ тхыдэ мыхьэнэ дүнейпсо махуэщ

зиіэ щіыпіэхэмрэ я дунейпсо

махуэщ 1970 гъэм Балэ Мухьэдинрэ Къардэн Хьэсэнрэ «Мадинэ» япэ адыгэ оперэр ягъэуващ.

техникум къыщызэІуахащ.

рей Элинэ.

Залымхъан.

Хьэмзэт и къуэр.

лъапіэхэр ягъэуващ.

псалъэ» газетым и сурэттех **Къа**-

Накъыгъэм и 13

1969 гъэм къалъхуащ усакіуэ

Горянка» газетым и редактор нэ-

хъыщхьэ, УФ-м и драматургхэм я

Накъыгъэм и 15

Унагъуэм и дунейпсо махуэщ 1942 гъэм 115-нэ Къэбэрдей

1914 гъэм къалъхуащ театр ре

Накъыгъэм и 18

Музейхэм я дунейпсо махуэщ

Накъыгъэм и 19

1985 гъэм Налшык къыщызэ-

ахащ Сабий творчествэм и унэ.

Іуахащ Къэбэрдей лъэпкъым и

япэ конгресс. Абы и япэ тхьэ

мадэу хахащ Къалмыкъ Юрий

Накъыгъэм и 20

щІыхь зиІэ и лэжьакІуэ», «КъБР-м

журналист Абидокъуэ Лусанэ.

Полярникым и махуэщ

илъэси 160-рэ ирокъу

адыгэхэм я фэеплъ сын

чемпион. Олимп

еплъ махуэщ

Накъыгъэм и 21

Урыс-Кавказ зауэр зэриухрэ

Урыс-Кавказ зауэм (1763

Накъыгъэм и 22

1974 гъэм къалъхуащ «Черкес

1991 гъэм Налшык къышызэ

2024 гъзм и Адыгэ махуэгъэпс-щ Гэнгъуазэ

Мэлыжьыхьым и 19 **1929 гъэм** къалъхуащ литературовед, филологие шІэныгъэхэмкіэ доктор, АКъУ-м и профессор, АР-ми щІэныгъэхэмкІэ щіыхь зиіэ я лэжьакіуэ, ЩІДАА-м академик Щхьэлахъуэ Іэбу-

Мэлыжьыхьым и 20 Донорым и махуэщ 1937 гъэм Прохладнэ станицэр

1949 гъэм къалъхуащ КъБРмрэ КъШР-мрэ я цІыхубэ усакіуэ, КъБР-м и Къэрал саугъэтым и лауреат Ацкъан Руслан. <u>Мэлыжьыхьым и 21</u>

Урысейм и щІыпіэ самоуправленэм и махуэщ. 1920 гъэм Налшык цІыхубэ хозяйствэм и щІыналъэ совет къыщызэрагъэпэщащ. 1921 гъэм Налшык хэку музей

къыщызэІvахаш. Мэлыжьыхьым и 22 ЩІым и махуэщ Мэлыжьыхьым и 23 Тхылъымрэ авторым и хуиты-

ъэхэмрэ я дунейпсо махуэщ Мэлыжьыхьым и 24 Шалэгъуалэм я зэкъуэтыныгъэм и махуэщ Мэлыжьыхьым и 25

Адыгэ ныпым (шэрджэс) и ма-**1944 гъэм** къалъхуащ КъБР-м и цІыхубэ артист, пшынауэ Іэзэ ъуэдз Іэбубэчыр.

1954 гъэм къалъхуащ биологие щіэныгъэхэмкіэ доктор, профессор, къэрал лэжьакіуэ, политик Шхьэгъэпсо Сэфарбий Мэлыжьыхьым и 26

Радиацэ авариехэмрэ катастрофэхэмрэ хэкІуэдахэм я фэеплъ махуэщ <u>Мэлыжьыхьым и 27</u>

Урысей парламентаризмэм и махуэщ **Мэлыжьыхьым и 28** Лэжьыгъэр хъумэным и дунейпсо махуэщ

<u>Мэлыжьыхьым и 29</u> Къафэм и дунейпсо махуэщ **1942 гъэм** Къардэн Къубатий нин орден етІуанэу къратащ. 1964 гъэм ЩоджэнцІыкІу Алий и цІэр зезыхьэ Къэбэрдей къэрал драмэ театрым щагъэуващ «Ла-

луцэ» япэ адыгэ балеты́р. Мэлыжьыхьым и 30 УФ-м и мафіэсгъзункіыфіхэм 1949 гъэм къалъхуащ биоло-

зэмрэ я махуэщ щІэныгъэхэмкІэ КъБКъМУ-м и профессор, КъБР-м щіэныгъэхэмкіэ щіыхь зиіэ и лэ-

жьакІуэ Дзу Руслан НАКЪЫГЪЭ (МАЙ)

жьакіуэ Урыс Мухьэзир.

усакіуэ **Жыкъуэ Гъумар**

щІадзащ

1954 гъэм къалъхуащ

<u>Накъыгъэм и 2</u>

УФ-м щіэныгъэмкіэ щіыхь зиіэ и

<u>Накъыгъэм и 1</u> Гъатхэмрэ Лэжьыгъэмрэ я маетыр къызэІуахащ. 1934 гъэм къалъхуащ КъБР-м

шэнхабзэмкІэ шІыхь зиІэ и лэтхыдэ шІэныгъэхэмкІэ доктор профессор, Ленин саугъэтым и лауреат, КъБАССР-м щІэныгъэмкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ Круп

Библиотекэхэм я урысейпсо

Гъунапкъэхъумэм и махуэщ Накъыгъэм и 29 **1929 гъэм** къалъхуащ литера туровед, критик ціэрыіуэ, фи-

ологие щіэныгъэхэмкіэ доктор 1964 гъэм къалъхуащ филологие щіэныгъэхэмкіэ доктор, усакіуэ Абдокъуэ Маринэ.

Накъыгъэм и 31 Урысей адвокатурэм и ма-

1929 гъэм къалъхуащ контр-адмирал Тхьэгъэпс Мэжид.

МЭКЪУАУЭГЪУЭ (ИЮНЬ)

Мэкъуауэгъуэм и 1 Сабийхэр хъумэным и дуней 1921 гъэм «Кабардино-Балкар ская правда» газетым и япэ номерыр къыдэкlаш 1924 гъэм «Адыгэ псалъэ», «За-

къыдэкІащ Мэкъуауэгъуэм и 2 1928 гъэм Налшык тхылъ тедзапіэ къыщызэіуахащ

Мэкъуауэгъуэм и 4 Бийр къащытеуам хэкІуэда щІыхь зиІэ и журналист, КъБР-м и сабийхэм я дунейпсо махуэщ <u>Мэкъуауэгъуэм и 5</u>

Дыкъэзыухъуреихь дунейр хъумэным и дунейпсо махуэщ 1949 гъэм къалъхуащ радио журналист Къудей Лидэ. Мэкъуауэгъуэм и 6

Урысыбзэм и махуэщ **1799 гъэм** урыс усакІуэшхуз ушкин Александр къалъхуащ. 1939 гъэм къалъхуащ адыгэ сакіуэ, прозаик, СССР-м ціыхубэ егъэджэныгъэм и отличник Апажэ Ахьмэд.

Мэкъуауэгъуэм и 7 1936 гъэм КъБР-м физкультурэмрэ спортымкІэ и республикэ

1661 гъэм Идар Темрыкъуэ и

дунейм ехыжащ. 1943 гъэм Налшык фашистхэм **1984 гъэм** къалъхуащ «Адыгэ

щекіуэкіащ. Мэкъуауэгъуэм и 9 **1949 гъэм** къалъхуащ КъБР-м **1924 гъэм** къалъхуащ Урысейм и Ліыхъужь, шэрджэс къуажэ Псэукіэ Дахэ щыщ зауэлі **Къар**щІыхь зиlэ и дохутыр **Чым**

Агнессэ. 1964 гъэм къалъхуащ техникэ щІэныгъэхэмкІэ доктор, АР-м щІэныгъэхэмкІэ щІыхь зиІэ и лэжьакіуэ, ЩІДАА-м и член-корресзэпеуэм и лауреат Къаныкъуэ пондент Блахъуэ Хьэзрэт.

Мэкъуауэгъуэм и 10 1774 гъэм Урысеймрэ Тыркумрэ зэращІылІащ Кючук-Кайнарджи мамыр зэгурыІуэныгъэр. Абы Балъкъэр лъэпкъ шууей дивизэр ипкъ иткіэ, Къэбэрдейр Урысейм и зы Іыхьэу къалъытащ 1955 гъэм Тырныаузрэ Докшукиссёр, РСФСР-м гъуазджэмкІэ нэрэ къалэ хъуащ.

1949 гъэм къалъхуащ медицинэ щіэныгъэхэмкіэ доктор, щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ, АР-м и ціыхубэ артист Ахъуэджакіуэ КъБКъУ-м и профессор Инарокъуэ Аллэ. 1959 гъэм къалъхуащ къэрал 1919 гъэм къалъхуащ драмагург, КъБР-м гъуазджэхэмкІэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ Акъсырэ

лэжьакіуэ, УФ-м щіэныгъэмкіэ щІыхь зиіэ и лэжьакіуэ **Бэчыжь** Фатіимэ (КъЩР). Мэкъуауэгъуэм и 11

1939 гъэм къалъхуащ КъБР-м щіыхь зиіэ и артисткэ Дыщэкі Мэкъуауэгъуэм и 12

Урысей Федерацэм и Къэрал махуэшхуэщ 1939 гъэм къалъхуащ драматург, АР-м и ціыхубэ артист, УФи КъБР-ми щіыхь зиіэ я артист

1939 гъэм «КъБР-м и цІыхубэ артист», «КъБР-м гъуазджэхэмкіэ Мурат Чапай. Мэкъуауэгъуэм и 13 1936 гъэм Къэбэрдей лъэпкъ щіыхь зиіэ и егъэджакіуэ» ціэ драмэ театрыр къызэІуахаш.

Мэкъуауэгъуэм и 14 Іэпхъуэшапхъуэ къулыкъум хэку» газетым и редактор нэ-хъыщхьэ, КъШР-м щІыхь зиІэ и лэжьакіуэхэм я махуэщ 1936 гъэм КъБАССР-м гъуаз-

джэхэмкіэ и Іуэхущіапіэ къызэра-1964 гъэм къалъхуащ дунейпсо класс зиІэ спортым и мастер, пауэрлифтингымкІэ дуней псом плІэнейрэ щытекІуа, Европэм щэнейрэ и чемпионкэ Танокъуэ Ека-

1864) хэкіуэда адыгэхэм я фэ-2004 гъэм Налшык къыщызэ-1964 гъэм къалъхуащ адыгэ усакІуэ, «Адыгэ псалъэ» газетым Іуахащ Кавказ зауэм хэкіуэда и журналист **Хьэщыкъуей Олег**.

Мэкъуауэгъуэм и 15 1561 гъэм Идар Темрыкъуэ ипхъу Гуащэнэ (Марие) и дэлъху Думэныкъуэ, и шыпхъу Алътыншаш, абы и щхьэгъусэ Бекбулат, а тІум я къуэ Саин-Булат и гъусэу

Москва нэсаш. **1914 гъэм** къалъхуащ СССР-м и къэрал лэжьакіуэ, политик Андропов Юрий. 1929 гъэм къалъхуащ шэрджэс

тхакіуэ Тіуаршы Аслъэн. <u>Мэкъуауэгъуэм и 16</u> Медицинэм и лэжьак**і**уэм и

Мэкъуауэгъуэм и 17 1565 гъэм Идар Темрыкъуэ и къуэ Мамстрыкъуэ Москва кІуащ. Мэкъуауэгъуэм и 18 1956 гъэм Налшык музыкэ учи-

лищэ къыщызэІуахащ. Мэкъуауэгъуэм и 22 Фэеплъымрэ щыгъуэмрэ я

1941 гъэм Хэку зауэшхуэр къэ-

1944 гъэм КъБАССР-м и Министрхэм я Советым деж Архив ІуэхущІапіэ къыщызэрагъэпэщащ.

Мэкъуауэгъуэм и 24 1945 гъэм Москва Плъыжьым ТекІуэныгъэм и парад

Мэкъуауэгъуэм и 25 Славянхэм я зэкъуэтыныгъэмрэ зэныбжьэгъугъэмрэ я

Статистикэм и лэжьакІуэм и **махуэщ 1939 гъэм** къалъхуащ эко-

номикэ шІэныгъэхэмкі́э доктор. Темирязевым и ціэкіэ щыіэ академием и профессор, КъШР-мрэ КъБР-мрэ щІэныгъэмкІэ щіыхь зиіэ я лэжьакіуэ Агырбэ

Мэкъуауэгъуэм и 26 Наркоманием ебэныным и ду-

1920 гъэм Налшык и Затишье хьэблэм япэ санаторэ къыщызэ-Іуахат. Абы Сталин Иосиф зы-

1938 гъэм КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и депутатхэр япэу Мэкъуауэгъуэм и 27 Урысейм и щіалэгъуалэм и

1979 гъэм «КъБР-м и цІыхубэ тхакіуэ» ціэ лъапіэр ягъэуващ. **Мэкъуауэгъуэм и 28** 1799 гъэм къалъхуащ Іуащхьэ

махуэ япэ дыдэу дэкіа адыгэлі 1944 гъэм къалъхуащ тхакіуэ щІэныгъэлІ, ГенеалогиемкІэ дунейпсо академиеми (Париж) ЩІДАА-ми я член-корреспондент

Мэкъуауэгъуэм и 29 зезыхьэ Театральнэ институтым и адыгэ студиер къаухащ Къэбэрдей къэрал драмэ театрым и актёр хъунухэм.

<u>Мэкъуауэгъуэм и 30</u> Экономистым и махуэщ

БАДЗЭУЭГЪУЭ (ИЮЛЬ)

<u>Бадзэуэгъуэм и 1</u> **1957 гъэм** Москва и Театр Иным кхъухьлъатит къыщриудыхат.

фІэфІу Урысейм зэрыгухьэрэ илъэс 400 зэрырикъум и щІыхькІэ Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-м и гъуазджэмрэ щэнхабзэмрэ я лэжьакІуэхэм я иужьрей концер-

1981 гъэм КъБР-м и ціыхубэ усакіуэ Кіыщокъуэ Алим СССР-м и Txáкlyэхэм я зэгухьэныгъэм и правленэм и секретару хахащ. 1934 гъэм къалъхуащ фило софие щіэныгъэхэм я доктор, КъБКъУ-м и профессор, КъБР-м щІэныгъэхэмкІэ щІыхь зиІэ и

лэжьакіуэ Джатэгъэжь Влади-

...р. <u>Бадзэуэгъуэм и 3</u> УФ-м и МВД-м и ГИБДД-м и махуэщ 1957 гъэм СССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Президиумым и УказкІэ Къэбэрдей-Балъкъэрым Ленин орденыр етІуанэу къы-

<u>Бадзэуэгъуэм и 5</u> 1957 гъэм Налшык Лениным и фэеплъ къыщызэТуахащ.

Бадзэуэгъуэм и 6 1557 гъэм Къэбэрдейр езым фІэфІу Урысейм гухьащ. 1957 гъзм КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и гуфІэгъуэ сессие зэхэтащ. Ар теухуауэ щытащ Къэбэрдейр езым фІэфІу Урысейм зэрыгухьэрэ илъэс 400

зэрырикъуам икІи республикэм Ленин орденыр етІуанэу къызэрыратам. Бадзэуэгъуэм и 7 1687 гъэм Ньютон Исаак къихутащ дунейм зыщІэзышэ къару

1971 гъэм КІыщокъуэ Алим СССР-м и Литфондым и унафэщІу хахащ.

Бадзэуэгъуэм и 8

Унагъуэм, лъагъуныгъэм, пэжыгъэм и махуэщ. **Бадзэуэгъуэм и 9 1945 гъэм** ВКП(б)-м и Налшык къалэ комитетым унафэ къищ-

тащ Хэку зауэшхуэм ныкъуэды-

къуэ щыхъуахэм защІэгъэкъуэным теухуауэ. 1959 гъэм Налшык и Театр Шхъуантіэм Пятницкэм и ціэр зезыхьэ къэрал академическэ

хорым и концерт щекІуэкІащ. Бадзэуэгъуэм и 10 1934 гъэм къалъхуащ химие щІэныгъэхэмкІэ доктор, КъБКъУ-м и профессор, КъБР-м щІэныгъэкэмкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ

Ибрэхьим Хьэмзэт Бадзэуэгъуэм и 11 гъэм «Кабардинка» 1958 1958 гъэм «Кабардинка» къэрал къэфакІуэ ансамблыр Монголием кІуащ, абы и лъэпкъ

махуэшхуэм хэтын папщІэ. **1987 гъэм** дунейм цІыхуу щыпсэур меларди 5 ирикъуащ. Бадзэуэгъуэм и 12

1641 гъэм Астрахань хъанылзэм Балъкъ и леж шригъэкІуэкІа зауэм хэкІуэдащ Къундет зэшхэр Чэлимэтрэ Елдаррэ. Бадзэуэгъуэм и 14

Урысей пощтым и махуэщ 1945 гъэм Париж ТекІуэныгъэм и парад шекІуэкІаш. Япэ иту уэрамым ирикіуащ Франджым и Ліыхъужь, Къэбэрдейм щыщ Хьэ-

гъундокъуэ Елмэсхъан 1957 гъэм Налшык щекіуэкіащ СССР-м ис лъэпкъ псоми я тхакІуэхэр зыхэта пшыхь гъэщІэ

1965 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэрым уэрэдымрэ къафэмкІэ и «Кабардинка» къэрал ансамблыр къафэмкІэ «Кабардинка» къэрал ансамблу зэрахъуэ-1904 гъэм къалъхуащ адыгей

тхакіуэ **Щоджэн іэюб**.

1939 гъэм Бахъсэн, Аруан, Іуа щхьэмахуэ районхэм щіыпіэ газетхэр къыщыдэкІыу щІадзащ. 1957 гъэм РСФСР-м и гъуаз джэмрэ шэнхабзэмрэ я дэжьа кіуэхэм я ліыкіуэхэм я кіэух кон

Бадзэуэгъуэм и 15

цертыр Къзбэрдей-Балъкъэр АССР-м щекlуэкlащ. 1924 гъэм къалъхуащ къэрал лэжьакіуэ, РСФСР-м щіыхь зиіэ и юрист **Шакъ Беслъэн**. 1939 гъэм къалъхуащ мэкъумэш щІэныгъэхэмкІэ доктор КъБКъМУ-м и профессор, КъБР м щІэныгъэмкІэ щІыхь зиІэ и лэ-

жьакіуэ Ашэбокъуэ Леонид.

1959 гъэм къалъхуащ КъБР-м щыхь зи!э и юрист, политик **Ба**шорэ Хьэмид. **Бадзэуэгъуэм и 17 1942 гъэм** Сталинград зауэм **1945 гъэм** ЕтІуанэ дунейпсо за-

уэм текІуэныгъэр къыщызыхьа къэралхэм я Іэтащхьэхэм я Берлин (Потсдам) конференцыр 1967 гъэм Лениным и цІэр зэри

хьэу Аршыдан шыІэ колхозым Ле нин орденыр къратащ. Бадзэуэгъуэм и 18 Ди эрэм и 64 гъэм Рим мафіэм исат. Район 14-м щыщу къэнар 4

1941 гъэм Къардэн Къубатий япэ фашист кхъухьлъатэр къри-1849 гъэм къалъхуащ адыгэ цжэгуакіуэ **Мыжей Сэхьид**. 1934 гъэм къалъхуащ КъБР-м и цІыхубэ усакіуэ, УФ-м и Къэрал

саугъэтым и лауреат Зумакуловэ **Бадзэуэгъуэм и 19 1942 гъэм** Къардэн Къубатий Березовскэ щІынальэм фашист

2024 гъэм и Адыгэ махиэгъэпс-щіэнгъцазэ

CIT ANDIE ITCANSE

Бадзэуэгъуэм и 20 **1561 гъэм** урыс пащтыхьгуащэ Идар Гуащэнэ чристан диныр кърагъэщтащ, Марие ціэри фіа

Бадзэуэгъуэм и 21 Металлургым и махуэщ 1829 гъэм адыгэл Хьэшыр

Чылар япэ дыдэу Іуащхьэмахуэ и щыгум къуэкІыпІэ лъэныкъуэмкІэ 1994 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэрым и Къэрал гербыр, Къэрал

ныпыр, Къэрал гимныр къащтащ Бадзэуэгъуэм и 22 1945 гъэм Къэбэрдей Республикэм и щакІуэ хозяйствэр къызэрагъэпэшаш.

1914 гъэм къалъхуащ КъБР-м и цІыхубэ усакІуэ, Социалист Лэжьыгъэм и Ліыхъужь, УФ-м и Къэрал саугъэтым и лауреат КІы щокъуэ Алим.

Бадзэуэгъуэм и 23 1944 гъэм къалъхуащ КъБР-м щіыхь зиіэ и артист Дзыхьмыщі Къэралбий.

Бадзэуэгъуэм и 24 1929 гъэм къалъхуащ адыгэ макъамэ Іэмэпсымэхэр гъэхьэзыру щыта ІэщІагъэлІ Ойберман Владимир.

1944 гъэм къалъхуащ тхакІуэ. критик, литературовед, филологие шІэныгъэхэмкІэ доктор, профессор, КъБР-м шІэныгъэхэмкІэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ Гъут Іэдэм

Бадзэуэгъуэм и 25 1944 гъэм къалъхуащ публипист. УФ. КъБР-м шэнхабзэмкіэ шіыхь зиіэ я лэжьакіуэ. КъШР-м щіыхь зиіэ и журналист Аттаев

1949 гъзм къалъхуаш геогщІэныгъэхэмкІэ доктор, СССР-м и Къэрал саугъэтым и лауреат Болэ Владислав.

Бадзэуэгъуэм и 26 1954 гъэм къалъхуащ къэрал, политикэ лэжьакіуэ, КъШР-м и Правительствэм и УнафэщІ (2000 - 2003; 2005 - 2007) Къардэн Алик.

Бадзэуэгъуэм и 27 гъэм Пятигорск пэмыжыжьэу Мэшыкъуэ бгы лъапэм и деж щаукіащ урыс тхакіуэшхуэ Лермонтов Михаил. **1991 гъэм** Къэбэрдей-Балъ-

къэрым щагъэуващ президент 1924 гъэм къалъхуащ адыгэ

усакіуэ, драматург **Чуякъуэ Джэ**-Бадзэуэгъуэм и 31 1964 гъзм къалъхуащ эконо-

щІэныгъэхэмкіэ доктор, АКъУ-м и профессор Бидэнокъуэ

ШЫЩХЬЭУІУ (АВГУСТ)

<u>ШыщхьэуІум и 1</u> Япэ дунейпсо зауэм зэрыщ идзэрэ илъэси 110-рэ ирокъу

1885 гъэм япэ дыдэу уэгум зи-Іэтащ Можайский А. Ф. ищІа кхъухьлъатэм.

1914 гъэм Япэ дунейпсо зауэм лерэ.

налым и япэ номерыр дунейм

1967 гъэм Бахъсэнрэ Тэрчрэ къалэ хъуащ.

1953 гъэм къалъхуащ «Шэрджэсхэр зэрырахуар» тхылъыр зытха, Хэкум къэзыгъэзэжахэр гъащіэм щыхагъэгъуэзэжу Мей-Бэрзэдж Убых (Нихьэт)

Шышхьэуіум и 2 Хьэуа-Десантыдзэхэм я ма-

ШыщхьэуІум и 3 1783 гъэм Куржым (Грузием) и КъухьэпІэ лъэныкъуэр Урысейм

1942 гъэм ЗыхъумэжыныгъэмкІэ Налшык комитетым зыхъумэжыныгъэмкІэ гупхэр къызэгъэпэщыным теухуа унафэ къищ-

Іуахащ Бгырысхэм я дунейпсо

1939 гъэм къалъхуащ усакіуэ, КъБР-м щІыхь зиІэ и егъэджакіуэ

КІэмыргуей Анатолэ. Шыщхьэу**јум и** 4

Гъущі гъуэгум и лэжьакіуэм и

1914 гъэм къалъхуащ КъБР-м щіыхь зиіэ и артист Шыкъ Ми-1959 гъэм къалъхущ биологие

щІэныгъэхэмкІэ доктор, АКъУ-м и профессор Ізкіатіз Валера. <u>ШыщхьэуІум и 5</u> 1934 гъэм къалъхуащ мэкъу-

мэш щіэныгъэхэмкіэ доктор, профессор Хъаний Мирон. 1939 гъэм къалъхуащ УФ-м шіыхь зиіэ и артист. КъБР-м и ціыхубэ артист Алэкъей Мухьэ-

Шыщхьэу<u>lум и 6</u> УФ-м и гъущI гъуэгудзэм и

1934 гъэм къалъхуащ Тыркум щыщ адыгэ тхакіуэ ціэрыіуэ Челик (ХьэкІуратэ) Уэсмэн. **1964 гъэм** къалъхуащ оперэ уэрэджы ак Іуэ, АР-м и ц Іыхубэ ар-

тисткэ Шэгудж Маринэ. <u>Шыщхьэуіум и 8</u> **1899 гъэм** США-м дунейм

щыяпэу щІыІалъэ (холодильник) 1942 гъэм Зыхъумэжыныгъэм-

кіэ Налшык комитетым унафэ ищіащ КъБАССР-м и щыхьэрым **Къэбэрдей-Балъкъэр Респуб-ликэм и Конституцэм и махуэ**щ Къэбэрдей-Балъкъэр Респуб-

къыдыхьэпІэхэм быдапІэхэр щаухуэн

<u>ШыщхьэуІум и 10</u> **1929 гъзм** къалъхуащ КъБАССР-м щэнхабзэмкІэ щІыхь зиІэ и лэжьакІуэ, радиожурналист

ШыщхьэуІум и 11 УхуакІуэм и махуэщ **1934 гъэм** къалъхуащ КъБР-м и цІыхубэ артист, УФ-м щІыхь зиІэ и артист Къаздэхъу Сулът ан.

Шыщхьэујум и 12 УФ-м и Дзэ-Хьэуа Къарухэм я 1944 гъэм къалъхуащ мэздэгу

адыгэхэм ящыщ, къэрал лэжьа klvэ. КъБР-м и Правительствэм и афэщІым и къуэдзэу лэжьа, УФ-м щІыхь зиіэ и ухуакіуэ Тыркуин Анатолэ.

<u>ШыщхьэуІум и 13</u> Физкультурникым и махуэш 1939 гъэм къалъхуащ КъБР-м щіыхь зиіэ и артисткэ, уэрэджыlакіуэ ціэрыіуэ Бэгъуэтыж Светланэ

ШыщхьэуІум и 14 Абхъазыр зыхъумахэм я фэеплъ махуэщ Шышхьэуіум и 15

Археологым и махуэщ 1954 гъэм къалъхуащ сурэтыщІграфик **Горлов Михаил**. Шышхьэу**Іум и 16**

1934 гъэм Москва къыщызэ-Іуахащ СССР-м и ТхакІуэхэм я япэ 1939 гъэм «Кабардинка» ансамблым концертхэр КъуэкІыпІэ

Жыжьэм тын шышІидзаш. **1960 гъэм** Налшык къышызэvахаш Изобразительнэ гъvазкэхэмкІэ музей 1965 гъэм Урысейм и шэнхаб-

зэмрэ тхыдэмрэ я фэеплъхэр хъумэнымкІэ зэгухьэныгъэм и Къэбэрдей-Балъкъэр къудамэр 1919 гъэм къалъхуащ композитор, уэрэджы акіуэ, КъБР-ми

цІыхубэ артист Тхьэбысым Умар. ШышхьэуІум и 17 1771 гъэм Екатеринэ ЕтІуанэм езым и унафэкіэ Къэбэрдей ціыхубэм Щытхъу тхылъ къари-

<u>ШыщхьэуІум и 18</u> Урысей и хьэуа флотым и ма

1941 гъэм КъБР-м тхьэмахуэ шІыхьэху шекІуэкІаш. Абы къыщалэжьа сом мин 300-р Зыхъумэжыныгъэм и фондым халъ

1949 гъэм къалъхуащ къэрал лэжьакіуэ, генерал-лейтенант, УФ-м и МВД-м щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ **Ещыгуауэ Руслан**.

Шыщхьэу**іум и 19 1942 гъэм** Къардэн Къубатий Елъхъуэт (Осетие Ищхъэрэ) и деж бийм и кхъухьлъатит къыщри

удыхащ **1949 гъэм** къалъхуащ тхыдэ щІэныгъэхэмкІэ доктор, КъБР-м шІэныгъэхэмкІэ шІыхь зиІэ и лэжьакіуэ, КъБР-м и Къэрал сау гъэтым и лауреат Къэжэр Ва-

ШыщхьэуІум и 20 тхакіуэ **Хьэкъун Исуф**. **1929 гъэм** къалъхуащ КъБР-м и цІыхубэ артисткэ Ерчэн Казимэ. <u>ШыщхьэуІум и 21</u>

Грозный Иван щхьэгъусэу ишащ къэбэрдеипщ Идар Темрыкъуэ ипхъу Гуащэнэ (Марие). 1964 гъэм Къэбэрдей-Балъ-

къэрым и цІыхубзхэм я V съезд екіуэкіащ.

<u>ШыщхьэуІум и 22</u> Урысей Федерацэм и Къэрал ныпым и махуэщ

1959 гъэм Тэрч къалэ щатащ налмэс Іэмэпсымэхэр къыщыщІагъэкІ завод. <u>ШыщхьэуІум и 23</u>

1382 гъэм Урысейм артиллерие дзэхэр къыщызэрагъэпэщащ. Ар япэу къагъэсэбэпащ Тохъутэмыщ хъаныр Мэзкуу щытеуам щыгъуэ. 1943 гъэм СССР-м и Дзэ Плъыжьым Курск и деж нэмыцэфацистылаар шызатрикъуташ 1992 гъэм Щіэныгъэхэмкіэ Ду-

нейпсо Адыгэ Академиер къы зэрагъэпэщащ

Шыщхьэу**јум и 24** 1830 гъэм дунейм ехыжащ Къэбэрдей пщы уэлий хахуэ Жан-

1943 гъэм Къардэн Къубатий Совет Союзым и ЛІыхъужь цІэр

1934 гъэм къалъхуащ адыгэ усакіуэ, зэдзэкіакіуэ **Къумпіыл** Къадырбэч.

Шышхьэуіум и 26 1908 гъэм Тыркум япэ Адыгэ Хасэ къыщызэрагъэпэщащ. <u>ШыщхьэуІум и 27</u> Урысей кином и махуэщ

<u>ШыщхьэуІум и 28</u> **1924 гъэм** Налшык къыщызэрагъэпэщащ Физкультурэмкіэ щІыналъэ совет.

1954 гъэм къалъхуащ адыгэ тхакіуэ, КъБР-м щіыхь зиіэ и журналист Мыз Ахьмэд.

<u>ШыщхьэуІум и 31</u> Ветеринарым и махуэш

ФОКІАДЭ (СЕНТЯБРЬ)

Фокіадэм и 1 Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Къэралыгъуэм и ма-

1942 гъэм Къэбэрдей-Балълыкіуэхэм республикэм ис псоми мокъуэ Мухьэмэд.

ЩІэныгъэм и махуэщ Гъэ еджэгъуэщіэм щіедзэж. 1569 гъэм урыс пащтыхьгуащэ

Идар Гуащэнэ (Марие) дунейм 1921 гъэм Къэбэрдей АО-р къызэрагъэпэщащ.

1939 гъэм Етіуанэ дунейпсо за-1940 гъэм Тырныауз вольфкомбинатыр рам-молибден

пажьэу яутІыпщащ.

1940 гъэм Налшык къыщызэрагъэпэшаш адыгэ. балъкъэр балет студиехэр. 1909 гъэм къалъхуащ парт. къэрал лэжьакІуэ, КъАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и унафэщТ

(1944 - 1951) **Къудей Чэрим**. Фокладэм и 2 1943 гъэм Къанкъуэщ Ахьмэд**хъан** Совет Союзым и ЛІыхъужь цІэр къыфІащащ.

Фоквадэм и 3 Терроризмэм ебэныным дунейпсо махуэщ 1934 гъэм къалъхуащ УФ-ми КъБР-ми щІыхь зиі́э я егъэджакіуэ **Гугъуэт Лол**. 1964 гъэм къалъхуащ адыгэ

литературэдж, тхакіуэ, щіэныгъэлі Абазэ Албэч. Фокіадэм и 6 1939 гъэм Налшык шыгъэжапІэ

къышызэlvaхаш. 1942 гъэм ВЛКСМ-м и обкомым республикэм и щ алэгъуалэр къыхуриджащ нэмыцэ-фашист зэрыпхъуакіуэхэм ялъэкі псомкіи япэшІэувэну 1991 гъэм Ленинград къалэм и

цІэр Санкт-Петербургыу зэрахъуэ-Фокладэм и 7 1949 гъэм къалъхуащ педагогикэ щІэныгъэхэм я доктор, про-ЩІДАА-м. МАИА-м. АПСН-м я академик, АР-м щІэны-

гъэмкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ КІэрмыт Къазбэч. Фокіадэм и 9 1969 гъэм къалъхуащ адыгэ сурэтыщІ **Гъуэгунокъуэ Мурат**. Фоквадэм и 10

1939 гъэм къалъхуащ КъБР-м и къэрал лэжьакІуэ, политик Сэхъу Фокіадэм и 11 1943 гъэм Къуэныкъуей Назир къалэн иІэу япэ дыдэу уэгум ихьащ икІи япэ нэмыцэ кхъухь-

лъатэр къриудыхаш, абы папшІи

япэ орденыр къратащ. 1929 гъзм къалъхуаш КъБР-м и цІыхубэ артист. УФ-м щІыхь зиІэ и артист Дашу Хьэшыр. 1954 гъэм къалъхуащ къэрал лэжьакІуэ, техникэ шІэныгъэхэмкіэ доктор, профессор, РАЕН-м и

академик, КъБКъУ-м и ректор Алътуд Юрэ. Фокіадэм и 13 Программистым и махуэщ 1762 гъэм Екатеринэ ЕтІуанэр

тащтыхь къулыкъум пэрыуващ. 1942 гъэм Сталинград зауэм шІидзащ. 1934 гъэм къалъхуащ шэрджэс

тхакіуэ **Шорэ Хьэси́н**. Фокладэм и 14 1914 гъзм къалъхуащ шэрджэс ков Заурбэч и дзэм Налшык къищ-

Фокладом и 15 Мэзым и лэжьакіуэм и ма-1932 гъэм Къэбэрдей-Балъ-

къэр къэрал пединститутыр къы-1949 гъэм къалъхуащ шэрджэс журналист

1959 гъэм къалъхуащ адыгэ усакіуэ, тхакіуэ, драматург, жыла-

гъуэ лэжьакіуэ **Лыкъуэжь Нелли**. Фокіадэм и 16 1944 гъэм Налшык къыщызэ-

Іуахащ республикэм и дохутырхэм я съезд Фокјадэм и 17 1979 гъэм къалъхуащ Адыгэ

Республикэм щІыхь зиІэ и журналист, «Адыгэ псалъэ» газетым Узыншагъэр хъумэнымрэ экологиемкіэ и къудамэм и унафэщі ЩхьэщэмыщІ Изэ. Фокіадэм и 19

1544 гъэм къалъхуащ адыгэ бзылъхугъэ, урыс пащтыхьгуащэ, Иван Грознэм и щхьэгъусэ Идар Темрыкъуэ ипхъу Марие (Гуа-

Фокјадэм и 20 Адыгэхэм (шэрджэсхэм) я дунейпсо махуэщ

1862 гъэм Санкт-Петербург къзрал консерваторэр къызэlyахащ. Ар Урысейм и япэ музыкэ еджапіэ нэхъыщхьэщ. 1936 гъэм Бахъсэн ГЭС-р лажьэу яутІыпщащ.

1999 гъэм Мэлбахъуэ Тимборэ дvнейм ехыжащ. **1944 гъэм** къалъхуащ КъШР-м и цІыхубэ усакіуэ **Нэхущ Мухьэмэд**. **Фокіадэм и 22**

Махуэмрэ жэщымрэ зэхуэдэ щыхъў бжьыхьэ махуэщ Фокіадэм и 23 1924 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэрым щІэныгъэншагъэр щы-

гъэкІуэдынымкІэ комиссэ къызэрагъэпэщащ. 2000 гъэм Тегенекли жыла гъуэм къыщызэlуахащ **Высоцкий Владимир** и музей.

1934 гъэм къалъхуащ КъБР-м и ціыхубэ усакіуэ, КъБР-м и Къэрал саугъэтым и лауреат Тхьэгъэзит Фокладэм и 24

зыхуагъэзащ къарууэ яІэмкІз нэмыцэ фашист зэрыпхъуакІуэхэм япэщІэувэну. 1993 гъэм Урысейм къыщы-

зэрагъэпэщащ ЦІыхум и хуитыныгъэхэмкІэ комиссэ Фокіадэм и 25 1934 гъэм Налшык къышызэ-

Іуахащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и пхоз-совхоз япэ спартакиадэр. **1941 гъзм** ВКП(б)-м и обкомым унафэ ищіащ уіэгъэ хъуа за-уэліхэр зыхуей хуэгъэзэнымкіэ комитет къызэрагъэпэщыну.

Фокјадэм и 26 республикэм и парт активым и зэІушІэ. Абы шытепсэлъыхьаш цІыхухэр зауэ Іуэхухэм хуегъэ-

Фокіадэм и 27

Туризмэм и дунейпсо махуэщ Сабий гъэсапіэм и лэжьакіуэм и махуэщ **Фок**Іадэм и 28 Адыгэ фащэм и махуэщ Атом промышленностым и

Фокјадом и 30 Абхъаз лъэпкъыр щытекІуа махуэщ Зэдзэкіакіуэм и дунейпсо ма-

1960 гъэм Налшык лэжьэн щыщІидзащ «Горянка» алэрыбгъу фабрикэм

ЖЭПУЭГЪУЭ (ОКТЯБРЬ)

Жэпуэгъуэм и 1 Зи ныбжь хэкіуэтахэм я дунейпсо махуэш Музыкэм и дунейпсо махуэщ УФ-м и лъэсыдзэм и махуэщ

1924 гъэм Налшык егъэджакІуэхэр щагъэхьэзыр техникум къыщызэІуахащ. 1933 гъэм Налшык Лениным и ціэр зэрихьэу дэт еджапіэ къалэ ціыкіум къыщызэрагъэпэщащ

лъэпкъ студие. Жэпуэгъуэм и 2 1945 гъэм Къэбэрдей пединститутым школ-интернат къышы-

1954 гъэм къалъхуащ сурэтыщІ живописец Ерчэн Исуф. Жэпуэгъуэм и 3 1933 гъэм Къэбэрдей-Балъ-

къэрым уэрэдымрэ къафэмкІэ и

«Кабардинка» къэрал ансамблыр къызэрагъэпэщащ. <u>Жэпуэгъуэм и 4</u> Урысейм и МЧС-м Граждан зыхъумэжыныгъэмкІэ и махуэщ

Псэущхьэхэр хъумэным и дуейпсо махуэщ 1986 гъэм «Іуащхьэмахуэ лъапэ» къэрал лъэпкъ паркыр къы-

Жэпуэгъуэм и 5 ЕгъэджакІуэм и дунейпсо ма-

1990 гъэм Адыгэ Республикэр къызэрагъэпэщащ. Жэпуэгъуэм и 7 Архитектурэм и дунейпсо ма-

Дохутырым и дунейпсо махуэщ 1918 гъэм Даутокъуэ-Серебря-

Жэпуэгъуэм и 8 Мэкъумэш хозяйствэмрэ про-

мышленностымрэ я лэжьакіўэм 1860 гъэм Бахъсэн цІыхубэ

судыр къызэрагъэпэщауэ щыщІэныгъэхэмкІэ доктор, КъБКъМУ-м и профессор Къз-

гъырмэс Царай. Жэпуэгъуэм и 9 Поштым и дунейпсо махуэщ 1909 гъэм къалъхуащ Тыркум щыпсэу убыххэм ящыщ тхакІуэ, журналист Щхьэплы Зубейдэ.

Жэпуэгъуэм и 10 1939 гъэм къалъхуащ философие шјаныгъахамкја доктор, техникэ щіэныгъэхэмкіэ кандидат, КъБР-м щіэныгъэхэмкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ Тхьэгъэпсо

Жэпуэгъуэм и 11 1941 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэр тхылъ тедзапІэм къыдигъэкlащ республикэм и усакlуэхэм я усэхэр зэрыт «Іэщэр къафштэ!»

Жэпуэгъуэм и 12 1957 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэрал университетыр къэр къызэІуахащ. Абы и япэ ректору ягъэуват Бэрбэч ХьэтІутІэ. Иджы абы и цІэр КъБКъУ-м зэрехьэ.

<u>Жэпуэгъуэм и 14</u> Стандартизацэм и дунейпсо махуэщ <u>Жэпуэгъуэм и 15</u>

1814 гъэм къалъхуащ усакіуэ, тхакіуэ Лермонтов Михаил. <u>Жэпуэгъуэм и 16</u> 1991 гъэм Налшык щызэхэтащ КъБР-м ис лъэпкъхэм я нэхъы-

жьыфІхэм я зэхуэсышхуэ Жэпуэгъуэм и 20 Адэм и махуэщ

2000 гъэм Шэджэм къалэ **1934 гъэм** къалъхуащ химие щіэныгъэхэмкіэ доктор, КъБКъУ-м и профессор, ЩіДАА-м и академик **Шурдым Гъэзэлий**. 1984 гъэм къалъхуащ «Адыгэ

Текіужь Заретэ. Жэпуэгъуэм и 22 1929 гъэм къалъхуащ КъБР-м и цІыхубэ тхакІуэ, УФ-м щэнхабзэмкъэрым ис лъэпкъхэм я нэхъыжь кlэ щlыхь зиlэ и лэжьакlуэ **Къэр**-

псалъэ» газетым и журналист

Жэпуэгъуэм и 23 Рекламэм и лэжьакІуэм и ма-

Жэпуэгъуэм и 24 ООН-м и дунейпсо махуэщ 1949 гъзм къалъхуащ шапсыгъ. къэхутакіуэ Алексеев Михаил

нникым и махуэщ Жэпуэгъуэм и 26 **1929** гъэм къалъхуащ журна-ист, КъБР-м щэнхабзэмкіэ шіыхь зиіэ и лэжьакіуэ Джэлэс

Жэпуэгъуэм и 27 1940 гъэм Налшык къыщызэ-Іуахащ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал драмэ театрхэр. Жэпуэгъуэм и 29 1696 гъэм Пётр I и жэрдэмкіэ

Урысей Флотыр къызэрагъэпэ-1943 гъэм Налшык ФЗО школ къыщызэlуахащ. **1934 гъэм** къалъхуащ юрист, тхакіуэ Сэрахъэ Александр.

Жэпуэгъуэм и 30 Политикэ ІуэхукІэ зэхэзехуэн зэращіам и зэранкіэ хэкіуэдахэм я фэеплъ махуэщ **1711 гъзм** къзбэрдей шу гупым Мурад-Сулът ан зи пашэ тыркудзэр хигъэшТат.

ЩЭКІУЭГЪУЭ (НОЯБРЬ)

Щэкіуэгъуэм и 1 1922 гъэм Налшык парт школ къыщызэІуахащ.

1936 гъэм Налшык Урыс къэрал Щэкіуэгъуэм и 2 1949 гъэм Къэбэрдей бгылъагэ

Щэкіуэгъуэм и 3 1562 гъэм Къэбэрдей пщыэлий Идар Темрыкъуэ и къуэ Думэныкъуэ и гъусэу Астрахань хъаным и деж кІvаш. 1931 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэрым ВЦИК-м и ЩТыхь тхылъ

къраташ <u>ЩэкІуэгъуэм и 4</u> ЦІыхубэ зэкъуэтыныгъэм и махуэш **1890 гъэм** дунейм щыяпэу Лондон метро къыщызэІуахащ

Шэкіуэгъуэм и 5 тащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и цыхубзхэм я япэ зэхуэсышхуэ. **1941 гъэм** ВКП(б)-м и Къэбэрдей-Балъкъэр обкомым унафэ къишташ республикэм зыхъумэжыныгъэмкіэ быдапіэхэр щыу-

хуэным теухуауэ. 1949 гъэм къалъхуащ физикоматематикэ щІэныгъэхэмкІэ док-КъБКъУ-м и профессор Журт Арчыл. <u>Щэкіуэгъуэм и 6</u> 1731 гъэм Урысейм и Министр-

абы хагъэхьат адыгэпш Черкасский Алексей ЩэкІуэгъуэм и 7 **1928 гъэм** Акъбащ ГЭС-р ятащ

хэм я Кабинет къызэрагъэпэ-

усакіуэ **Ехъуліз Сэфар**. 1924 гъэм къалъхуащ усакіуэ, журналист ЩоджэнцІыкІу Ну-

1939 гъэм къалъхуащ АР-м и япэ президент, экономикэ щІэныгъэхэм я доктор, ЩІДАА-м и академик Джарым Аслъэн. 1939 гъэм къалъхуащ адыгэ уэрэджыlакlуэ, УФ-м щlыхь зиlэ и артист, AP-м и цlыхубэ артист, Къандурым и дунейпсо саугъэ-

<u>ЩэкІуэгъуэм и 8</u> 1914 гъэм къалъхуащ адыгэ актер, УФ-м щІыхь зиІэ и артист Жыгун Тимэ. 1924 гъэм къалъхуащ педагогикэ щІэныгъэхэмкІэ доктор, про-

фессор, ЩІДАА-м и академик, АР-м шІэныгъэмкІэ шІыхь зиІэ и лэжьакіуэ Шорэ Ибрэхьим. <u>Щэкіуэгъуэм и 10</u>

МВД-м и лэжьакіуэм и ма-1741 гъэм адыгэпщ Черкасский Алексей Урысейм и канцлер щэджащэу ягъэуващ. 1964 гъэм къалъхуащ мэкъу-

КъБКъМУ-м и профессор Шал

шіэныгъэхэмкіэ доктор.

<u>Щэкіуэгъуэм и 11</u> 1939 гъэм къалъхуащ мэкъу мэш щіэныгъэхэмкіэ доктор, КъБКъАУ-м и профессор, ЩіДАА-м и академик, УФ, КъБР-м мэкъумэш хозяйствэмкІэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ Хьэмы-

къуэ Владимир.

1949 гъэм къалъхуащ Британ академием хэт, ЩІДАА-м и академик, адыгэбзэмкіэ іэщіагъэлі Хьюит Джордж. <u>Щэкіуэгъуэм и 12</u> Урысейм и Хъумапіэ банкым и

лэжьакіуэхэм я махуэщ <u>ЩэкІуэгъуэм и 13</u> Нэфхэм я дунейпсо махуэщ **1929 гъэм** къалъхуащ АР-м и цІыхубэ сурэтыщІ Мерэтыкъуэ

<u>ЩэкІуэгъуэм и 14</u> 1914 гъэм къалъхуащ тхакіуэ Къашыргъэ Хьэпащі́э. 1924 гъэм къалъхуащ къэрал, жылагъчэ лэжьакІчэ. УФ-м шэнхабзэмкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ Ефэнды Джылахъстэн. <u>Щэкіуэгъуэм и 15</u>

жествэхэмкіэ академиер къызэрагъэпэщащ.

1934 гъэм СССР-м япэу макъ зыщіэт теленэтынхэр щекіўэкіащ. Шэкіуэгъуэм и 16 хуэщ 1943 гъэм Яхэгуауэ Михаил Жэпуэгъуэм и 25

Совет Союзым и Ліыхъужь ціэр къыфІащащ. Щэкіуэгъуэм и 17 Студентхэм я дунейпсо ма-

1920 гъэм Бгырыс АССР-р ъызэрагъэпэшаш. 1933 гъэм СССР-мрэ США-мрэ дипломат зэпыщІэныгъэ

Ракетэдзэмрэ артиллериемра

Щэкіуэгъуэм и 18 1866 гъэм Къэбэрдейм мэкъу-мэшыщіэхэр пщыліыпіэм щра-<u>ЩэкІуэгъуэм и 19</u>

кІэ Налшык комитетым Къэбэрдей-Балъкъэр шу дивизэр къызэ я съезд. гъэпэщыным теухуауэ унафэ къи-Щэкіуэгъуэм и 20 Сабийм и дунейпсо махуэщ 1999 гъэм «КъБР-м щІыхь зиіэ

Щэкіуэгъуэм и 21 лэжьакІуэхэм я махуэш Бухгалтерым и махуэш Телевиденэм и дунейпсо ма

и юрист» цІэ лъапІэр ягъэуващ.

Щэкіуэгъуэм и 22 1949 гъэм къалъхуащ КъБР-м шэнхабзэмкІэ шІыхь зиІэ и лэжьакІvэ Беслъэней Владимир. 1969 гъэм къалъхуащ сурэтыщ модельер Сэралъп Мадинэ.

Щэкіуэгъчэм и 23 1794 гъэм къалъхуащ адыгэ еджагъэшхуэ, тхыдэтх, филолог зэшlакіуэ **Нэгумэ Шорэ**. 1979 гъэм къалъхуащ Адыга Республикэм щІыхь зиІэ и журналист. «Адыгэ псалъэ» газетым политикэмкіэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ Ічэхүхэмкіэ и къудамэм и уна фэшІ. Къэбэрдей Адыгэ Хасэм и тхьэмадэм и къуэдзэ **НэщІэ**-

Щэкіуэгъуэм и 25 1741 гъэм адыгэпщ Черкасский лексей и пщэ иралъхьащ Пётр ипхъу Елизаветэ императрица къулыкъум зэрыпэрыувэну мани-

фестымрэ абы ищІыну тхьэры

Щэкіуэгъуэм и 24

пыджэ Замирэ.

Анэм и махуэщ

Іуэмрэ зэхилъхьэну.

1979 гъэм къалъхуащ филологие щіэныгъэхэмкіэ доктор, АКъУ-м и профессор, ЩІДАА-м и академик **ХъуакІуэ ФатІимэт**. Щэкіуэгъуэм и 26

Щэкіуэгъуэм и 27 Тенджызым тетхэм я махуэш Щэкіуэгъуэм и 28 1942 гъэм Къэбэрдей-Балъ къэрым и партизанхэр Жэмтхьэлэ Ипшэ шыІэ нэмыцэ гарни

1939 гъэм къалъхуащ КъБР-м щІыхь зиІэ и артист, УФ-м гъуазджэмкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуз Бицу Юрэ. 1964 гъэм къалъхущ къэрал лэжьакіуэ, политик, КъБР-м и щіыхь зиіэ и юрист **Дыщэкі Ма**-

<u>Щэкіуэгъуэм и 29</u> **1917 гъэм** ЦІагъуэ Нурийрэ Дым Іэдэмрэ «Адыгэ макъ» газетым и япэ номерыр къыдагъэкlащ. тым и лауреат Анзорокъуэ <u> Щэкіуэгъуэм и 30</u> **1571 гъэм** Къэбэрдей пщы

уэлий Идар Темрыкъуэ дунейм

1929 гъэм къалъхуаш УФ-м

щІыхь зиІэ и дохутыр **Жылокъуэ** Зинаидэ. ДЫГЪЭГЪАЗЭ (ДЕКАБРЬ)

<u>Дыгъэгъазэм и 1</u> 1917 гъэм Тэрч-Дагъыстэн правительствэ къызэрагъэпэщащ. 1934 гъэм къалъхуащ уэ рэджыlакіуэ, УФ-м щіыхь зиіэ и артистка Сосмакъ Валентина. 1944 гъэм къалъхуащ къэрал

лэжьакіуэ, политик Джэш Фатіи-

Дыгъэгъазэм и 2 Банк лэжьакІуэм и махуэщ Дыгъэгъазэм и 3 Ныкъуэдыкъуэхэм я дунейпсо Сэлэт мыцІыхум и махуэщ

Дыгъэгъазэм и 5 1936 гъэм СССР-м и Консти цэр къащтащ, КъБАО-р КъБАССР **1942 гъэм** Къэбэрдей-Балъ къэрым и партизанхэр Лэскэн І щы і эмыцэ быдапіэм теуащ, хэщІыныгъэшхуи иратащ.

Дыгъэгъазэм и 7

Граждан авиацэм и дунейпсо махуэщ Д<u>ыгъэгъазэм и 8</u> 1991 гъэм Къэрал Щхьэхуитхэм і Зэгухьэныгъэр (СНГ) къызэзыгъэпэща Беловежскэ зэгуры Іуэныгъэм Іэ традзащ. Абы СССР ъэралыгъуэр щымыІэж ищІащ. 1929 гъэм къалъхуащ уэрэд-

тисткэ **Шэрий Иринэ**. **1954 гъэм** къалъхуащ экономикэ щіэныгъэхэмкіэ доктор, КъБКъУ-м и профессор Шыд Андемыркъан.

жыlакіуэ, УФ-м щіыхь зиіэ и ар

Хэкум и ЛІыхъужьым и ма 1769 гъэм Урысейм и зауэ да-

мыгъэ нэхъыщхьэр - Георгий щи хъым и орденыр - къащтащ. Дыгъэгъазэм и 10 ЦІыхум и хуитыныгъэхэр хъу мэным и дунейпсо махуэщ 1939 гъэм къалъхуащ компози

шіыхь зиіэ и лэжьакіуэ Согуэ Да-<u>Дыгъэгъазэм и 11</u> 1956 гъэм Мэлбахъуэ Тимборэ КПСС-м и обкомым и япэ секрета-

тор, КъБР-м гъуазджэхэмкІэ

Дыгъэгъазэм и 12 Урысей Федерацэм и Конституцэм и махуэщ 1993 гъэм КъБР-м палатиті хъу

и Парламентыр хахащ. Дыгъэгъазэм и 13 1949 гъэм Налшык щекіуэкіащ жьыщІэхэм я зэхуэсышхуэ. 1941 гъэм Зыхъумэжыныгъэм-1991 гъэм Налшык щекіуэкіащ КъБР-мислъэпкъхэмялык/уэхэм

> Дыгъэгъазэм и 15 1699 гъэм Пётр Езанэм и унафэкІэ, Урысейр Юлиан махуэ гъэпсым хуэкІуащ. **1700 гъэм** къыщыщІэдзауэ

илъэсыщІэр къыщрагъэхьэр щІышылэм (январым) и 1-рщ, зэрыщыта фокладэм (сентябрым) и 1-м и піэкіэ Дыгъэгъазэм и 18 1939 гъэм къалъхуащ КъБР-м и цІыхубэ сурэтыщІ, Художествэм-

кІэ Урысей академием. ШІДАА-м

я академик КІыщ Мухьэдин. **Дыгъэгъазэм и 19 1939 гъэм** къалъхуащ футбо лымкІэ СССР-м и чемпион (1964) РСФСР-м и чемпион (1965) КъБАССР-м физкультурэмра физкультурэмрэ спортымкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ Іэпшэ Александр.

Дыгъэгъазэм и 21 1237 гъэм Хъан Батий и дзэм Рязань игъэсаш. **1944 гъэм** ВКП(б)-м и обкомым унафэ къищтащ Дзэлыкъуэ, Куба, Налшык, Шэджэм, Прималкэ Урожайнэ. Лэскэн районхэм газет къыщыдэгъэкІыным теухуауэ.

Дыгъэгъазэм и 22 Энергетикым и махуэщ 2001 гъэм Налшык къыщызэ-Іуахащ Къэрал концерт гъэлъэгъуапіэ (ГКЗ).

Дыгъэгъазэм и 23

тхыдэм теухуа лэжьыгъэхэр зытха

1905 гъэм Тэрч областым зауэ

1879 гъэм къалъхуащ парт

къэрал лэжьакІуэ, генералисси-

Социалист Лэжьыгъэм и ЛІы

хъужь Сталин (Джугашвили)

шытыкІэ шагъэувауэ шыташ. 1779 гъэм къалъхуащ генералмайор, Хэку зауэшхуэм хэта Информацэм и дунейпсо ма Бэджыдэ Адылджэрий Дыгъэгъазэм и 24 1839 гъэм къалъхуащ Оттоман империем и маршал. Кавказым и

1954 гъэм къалъхуащ техни щІэныгъэхэмкІэ зоным теуащ, хэщІыныгъэшхуи ьМА-м и профес лІэ Мартин Дыгъэгъазэм и 25 **1942 гъэм** 37-нэ армэм и дзэхэр

фашистхэр зыдэс Налшык къеб-

Бэрзэлж Зеки.

гъэрыкІуэу хуежьащ.

1914 гъэм къалъхуащ Совет Союзым и ЛІыхъужь Къанкъуэщ Ахьмэдхъан. 1919 гъэм къалъхуащ Совет Союзым и ЛІыхъужь Байсултанов

1929 гъэм къалъхуащ усакіуэ, литературовед, критик, щІэны гъэлі Сокъур Мусэрбий Дыгъэгъазэм и 26 1991 гъэм СССР-р зэрыщы-

мыІэжымкіэ Декларацэр къащ-Дыгъэгъазэм и 27 Урысей Федерацэм и къегъэлакІуэм и махуэщ 1929 гъзм къапъхуащ филопогие щіэныгъэхэмкіэ доктор, профессор, КъБР-м, АР-м щІэны-

литературэдж, критик ХьэкІуащэ Андрей Дыгъэгъазэм и 28 1905 гъэм Налшык зыкъы щызыІэтахэр хагъэщІащ. 1959 гъэм Налшык телемехани кэ аппаратурэ къыщыщ агъэк ізавод къыщызэІуахащ.

Дыгъэгъазэм и 30 1922 гъэм Советхэм я I Союз-

псо съездым къыщызэрагъэпэ-

гъэхэмкіэ шіыхь зиіэ я пэжьакіуэ

шаш Совет Социалист Республи кэхэм я Союзыр - СССР-р. 1972 гъэм Къэбэрдей-Балъ къэрым Лъэпкъхэм язэныбжьэгъу гъэ орденыр къыхуагъэфэщащ. **1934 гъэм** къалъхуащ къэрал лэжьакіуэ, КъБАССР-м, РСФСР-м

щІыхь зиіэ и дохутыр Бер Мухьэ-

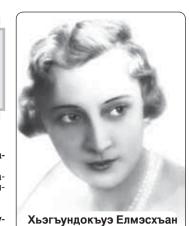
1939 гъэм къалъхуащ филосо-

фие щІэныгъэхэм я доктор, профессор, ЩІДАА-м и академик Делэкъарэ Къадырбэч Дыгъэгъазэм и 31 1898 гъэм Москварэ Петербургрэ япэу телефонкіэ зэпашіаш 1929 гъэм къалъхуащ УФ-м

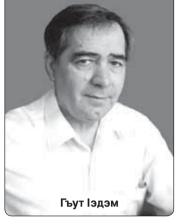
щІыхь зиІэ и дохутыр, АР-м и

ціыхубэ дохутыр Хьэгъундокъуэ

Зыгъэхьэзырар НЭЩІЭПЫДЖЭ Замирэщ.

Сэлихь ягу къагъэкІыж

Кулиев Къайсын и цІэр зезыхьэ Балъ- ящыщ пычыгъуэхэр. къэр къэрал драмэ театрым фэеплъ пшыхь **щекіуэкіащ Къэбэрдей-Балъкъэр, Къэрэ**- къуажэм къыщалъхуащ. Азие Курытым **шей-Шэрджэс республикэхэм я ціыхубэ** еджапіэр къыщиухащ. И унагъуэм Хэкум **тхакіуэ**, **КъБР-м щэнхабзэмкіэ щіыхь зиіэ** къигъэзэжа нэужь, 1958 гъэм, КъБКъУ-м и лэжьакіуэ, «Кавказ тхакіуэхэм я клуб» щіэтіысхьэри, 1963 гъэм балъкъэрыбзэмрэ жылагъуэ зэгухьэныгъэм и унафэщју щы- балъкъэр литературэмкіэ и къудамэр къиута Гуртуев Сэлихь къызэралъхурэ илъэс хащ. Еджапіэ нэужьым ар егъэджакіуэ-ли-85-рэ зэрырикъум и щіыхькіэ.

ТЕАТР щІыхьэпІэм щагъэуващ усакІуэм и гъащІэмрэ гуащІэмрэ теухуа, и лэжьыгъэхэмрэ сурэтхэмрэ щызэхуэхьэса дапхъэхэр.

- Гуртуев Сэлихь литературэм зэф эк зэрыщијам къыдэкјују, усакјујум и гъащјори щапхъэщ. Абы пищащ балъкъэр тхакІуэ, усакіуэ ціэрыіуэхэу Мечиев Кязымрэ Кулиев Къайсынрэ я лэжьыгъэхэм, - жиІащ КъБР-м щэнхабзэмкІэ и министр Къумахуэ Мухьэдин. - Балъкъэр, урыс литературэхэм я зыужьыныгъэм абы хуищ а хэлъхьэныгъэр къэлъытэгъуейщ. Гуртуев Сэлихь и усэхэр ди зэрыригъэзэгъам папщіэ. 2011 гъэм «Тбилиреспубликэм и мызакъуэу, нэгъуэщІ щІыпіэхэми къыщаціыхуу щытащ.

Пшыхыым къыщыпсэлъащ Ингуш Республикэм и ТхакІуэхэм я зэгухьэныгъэм и унафэщ Накостоев Хавашрэ Ингуш Республикэм и ціыхубэ усакіуэ Дидиговэ Раисэрэ. Ахэр зыубгъуауэ къытеувы ащ Гуртуев Сэлихь и усэхэм, ар жылагъуэ гъащІэм жыджэру зэрыхэтам, къыщалъхуа щІыналъэр фІыуэ илъагъуу зэрыщытам.

Кулиев Къайсын и цІэр зезыхьэ Балъкъэр къэрал драмэ театрымрэ ЩоджэнцІыкІу цы», «Синий ливень», «У Белой Речки на ви-Алий и цІэр зезыхьэ Къэбэрдей къэрал драмэ театрымрэ я артистхэр къеджащ Гуртуевым и усэхэм, усакіуэм и усэхэм я пса- тхылъыр куржыбзэкіэ къыдагъэкіащ. лъэхэр зыщіэлъ уэрэдхэр ягъэзэщіащ Холамханов Къайсын, Атмурзаевэ Танзиля, нэгъуэщІхэм. Пшыхьым щагъэлъэгъуащ

Гуртуев Сэлихь 1938 гъэм Белэ Речкэ тератор хъуащ. КъБР-м тхылъ тедзэнымрэ, полиграфиемкІэ и Къэрал комитетым и унафэщіў 1986 -1991 гъэхэм лэжьащ. И ужь зэманым «Минги-Тау» литературэ журналым щылэжьащ. Тхылъ 25-м щ игъу абы и Іэдакъэ къыщІэкІащ, усэхэр, литературэ эссехэр, зэридзэкіа художественнэ тхыгъэхэр къызэщІаубыдэу.

Пушкин Александр и «Евгений Онегин», Руставели Шота и «Витязь в тигровой шкуре» тхыгъэ купщафіэхэр балъкъэрыбзэкіэ зэридзэкlащ. Къыжыlапхъэщ, «Витязь в тигровой шкуре» поэмэр балъкъэрыбзэм къыси къалэм щіыхь зиіэ и ціыху» ціэ лъапіэр абы къызэрыф ащар. Апхуэдэу балъкъэрыбзэкІэ зэридзэкІащ «Трудное дело», «Ров», «Раненый камень» поэмэхэр. Адыгэ усыгъэм и антологие балъкъэрыбзэкІэ зэхигъзуващ, езым зэридзэкІыжри. Гуртуевым и усэхэр польскэ, серб, тырку, венгр, къыргъыз, тыркумэныбзэхэмкіэ зэрадзэкіащ. Налшыкрэ Москварэ я тхылъ тедзапіэхэм урысыбзэкІэ къыщыдэкІащ и тхыгъэхэр щызэхуэхьэса «Уроки добра», «Песня птиду» «Грызёт мой конь удила», «Шесть писем совести» и тхылъхэр. «Спой мне песню» и

> ТЕКІУЖЬ Заретэ. Сурэтхэр КЪАРЕЙ Элинэ трихащ.

Зи лэжьыгъэмкІэ куэдым сэбэп яхуэхъуа

Зи гъащіэр медицинэм хуэзы-гъэпса ціыхущ Пащіэ Марьянэ Тему-дарий и пхъур. Ціыхухэм я узыншагъэр хъумэнми щіэблэр егъэджэнми и гуащ о хилъхьащ а бзылъхугъэм. Зыпэрыхьэ сыт хуэдэ лэжьыгъэри, хьэлэлу игъэзащІэу, къыхиха Іэщіагъэм гурэ псэкіэ хуэпэжу къэгъуэгурыкіуащ ар.

ОСЕТИЕ Ищхъэрэ - Алание республикэм и къалащхьэ Владикавказ дэт медицинэ институтыр къиуха нэужь ПащІэр терапевту уващ Шэджэм район сымаджэщым, иужькіэ невропатологыу илъэс 20-м щіигъукіэ а ІуэхущІапІэм щылэжьащ. А зэманым къриубыдэу ар сэбэп яхуэхъуащ ціыху куэдым, и нэіэм щіэтахэм гукіи псэкій яхуэгумащізу, я узыншагъэр зэрефіэкіуэжым щыгуфіыкіыу, и гульытэ щимыгъащізу къекіуэкіащ. И деж къакіуэ дэтхэнэ зы сымаджэми гупсэхуу и Іуэху зыІутым зыщигъэгъуазэрти, адэкІэ и узыншагъэр тэмэму зэтеувэжыным и Іэзэгъуэ псори ирихьэлІэрт. ШыІэныгъэ хэлъу, гуапэу яхущытт ар сымаджэхэм. ЦІыху псори я хьэлкіэ зэхуэдэкъым. Къапщтэмэ, узым игъэгуауэщхьэуэр нэхъ тэмакъкіэщіщ, къэгубжьыгъуафіэ мэхъу, ауэ Марьянэ дэтхэнэри арэзы ищІыфу и ІэнатІэр ирихьэкІащ. Апхуэдэу ар лэжьыгъэкІэ япыщІауэ щы-

тащ республикэм и дзэ комиссариатми, армэм дашыну щІалэгъуалэм я узыншагъэм и щытыкІэр къэзыпщытэхэм яхэтащ.

ПащІэр сытым дежи хущІэкъурт игъэзащІэ Іуэхур нэгъэсауэ зэрызэфіихыным, абы къыхэкіыуи Іэзагъэм зэрыхигъэхъуэным иужь итт. И Іэнатіэм теухуауэ щіэ гуэр къызэрищіэным, абыкіэ бгъэдэлъ щіэныгъэр зэрыригъэфІэкІуэным, нэхъ куу зэрищІыным хуэпабгъэрт Марьянэ. Зэры-

Илъэс куэдкіэ ар щылэжьащ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым: япэщІыкІэ цІыху узыншэмрэ сымаджэмрэ я физиологиемкіэ, узыфэ зэмыліэужьыгъуэхэм зэрызаужьым я зэкіэлъыкіуэкіэмкіэ кафедрэм и ассистенту, доценту, иужькіэ ціыхубэ хозяйствэм и тхыдэмкіэ кафедрэм и доценту щытащ. Абы и Іэдакъэм къыщІэкІащ студентхэми егъэджакІуэхэми методикэ, зэрырагъаджэ тхылъхэр. ШІэблэм шІэныгъэ тэмэм егъэгъуэтыным, къыхаха ІэшІагъэм и мыхьэнэр нэсу абыхэм зыхегъэщІэным ар гукІи псэкІи хущІэкъуащ. ПащІэ Марьянэ иригъэджахэм ящыщ куэдым нобэ республикэм узыншагъэр дым нобэ республикэм узыншагъэр дохутыр, егъэджакіуэ телъыджэу хъумэнымкіэ и іэнатіэм я зэфіэкіхэр щыта Пащіэ Марьянэ и ныбжьыр мы къыщагъэлъагъуэ. Шэч хэмылъуи, ящыгъупщакъым я Іэщіагъэм и щэху хугъэ щыпкъэм дохъуэхъу узыншазэмылізужьыгъуэхэм хэзыгъэгъуэза я гъэ иізу, и благъэхэмрэ Іыхьлыхэмрэ егъэджакІуэр, ящІэж абы и дерс гъэ- я гулъытэрэ лъагъуныгъэрэ щымыщІэгъуэнхэр, чэнджэщ, ущие щхьэ- щІэу псэуну.

Сыт хуэдэ Іуэхум и къызэгъэпэ-

Динарэ, щіалэ ціыкіухэм -

9 - 11-нэ классхэм кіуэ хъы-

джэбз цІыкІухэр зыхэтам япэ

щыхъуащ Кугъуэт Раянэ, щІа-

лэ ціыкіухэм я деж щыте-

ШахматымкІэ къалэ зэхьэ-

зэхуэм къыщыхэжаныкіахэм

Утыкушхуэхэм хуагъэхьэзыр

Къэбэрдей-Балъкъэрым СпортымкІэ и тсмен ныбжьыщІэхэм ядэлэжьэнырщ, Олимп

НыбжьыщІэхэм я зэхьэзэхуэм

ЩІышылэм и 11 - 12-хэм Мэзкуу къалэм щахьащ. Я хьэлъагъ елъытауэ щыбэна

ДИ гуапэ зэрыхъущи, Къэбэрдей-Балъ- нэтІа зэхьэзэхуэр мазаем и кІэуххэм Омск

Къэбэрдей-Балъкъэрым ЩэнхабзэмкІэ и министерствэр, КъБР-м Журналистхэм я зэ-

гухьэныгъэр, «КъБР-Медиа» къэрал кІэзонэ ІуэхущіапІэр, «КъБР-инфо» хъыбарегъащІэ

агентствэр, «Заман», «Адыгэ псалъэ», «Кабардино-Балкарская правда», «Горянка», «Советская молодёжь» газетхэм, «Іуащхьэмахуэ», «Литературная Кабардино-Балкария», «Мин-

ги Тау», «Нур», «Нюр», «Солнышко» журналхэм я редакцэхэр, «Къэбэрдей-Балъкъэр» ВТК-р, «Эльбрус» тхылъ тедзапіэр яхуогузавэ «КъБР-инфо» хъыбарегъащіэ агентствэр и

корреспондент Верниковская Юлие Геннадий и пхъум и адэ Сударенкэ Геннадий Васи-

щІэгъэувэнырщ.

кІуащ Джэрыджэ Алим.

Хъуэт Дамир.

пэхэр

Бахъсэн къалэм и админи-

страцэм щагъэлъэпіащ къа-

лэм и курыт еджапіэхэм

шахматхэмкіэ ирагъэкіуэкіа

зэхьэзэхуэм къыхэжаныкlа-

хэр, къитащ иджыблагъэ

«СЫНЫВОХЪУЭХЪУ мы зэ-

хуэсым кърихьэлІа псоми

икІи си гуапэщ адэкІи ехъу-

лІэныгъэфІхэр фиІэну. Афэ-

рым, вжызоІэ! Псоми фщІэуэ

къыщІэкІынщ цІыхум фіы

куэд шахматым къызэрыхуи-

хьым, абы и гупсысэм, зэхэ-

щІыкІым зэрызригъэужьым,

Бахъсэн къалэм и админи-

страцэм и унафэщІ Мамхэгъ

ар гупищу гуэшауэ екіуэкіащ.

ящыщу хъыджэбз цІыкІухэм

я деж япэ увыпІэр къыщи-

хьащ Уэзрокъуэ Алия, щ алэ

5 - 8-нэ классхэм щеджэхэм

ящыщу хъыджэбз цІыкІухэм

я деж япэ щыхъуащ Лъэпщ

цІыкІухэм - Плоев Ратмир.

Зэпеуэм и гугъу пщІымэ,

- 4-нэ классхэм щІэсхэм

къызэхуэсахэм

министерствэм и пресс-ІуэхущІапІэм къы-

зэритамкіэ, республикэм щолажьэ Олимп

джэгухэм хэтыфыну къалъытэу къыхаха

спортсменхэр щагъэхьэзыр еджапізу 14.

Спорт лІзужьыгъузу 22-м зыщыхуагъасзу

абы екіуаліэ ціыху мин 11-м ядолажьэ тре-

куэд мэхъу - ахэр зэчий зыбгъэдэлъ спор-

и «Олимпийская деревня-80» спорт-

комплексым щекіуэкіащ УФ-м и къала-

шхьэм алыдж-урым бэнэкіэмкіэ пашэны-

гъэр къыщыхыным хузунэтіа зэхьэ-

зэхүэ. Абы шызэпеуащ зи ныбжьыр

илъэс 21-м нэмыса бэнакІуэ ныбжьы-

хэтахэм медаль зэхуэмыдэу тху абы къы-

лий и къуэр дунейм зэрехыжам къыхэкlыу.

СПОРТ еджапіэм и къалэн нэхъыщхьэхэр лъэхэм.

нер 371-рэ.

щІэхэр.

акъылыфІэ зэрищІым»,

яжриІащ

Хьэчим.

абы и пресс-Іуэхущіапіэм.

жаlэу, ерыщу зи мурадым хуэкlуэ щынри зэфlэхынри дагъуэншэу къецlыхум зыхуэплъэр зрегъэхъулlэф. хъулlэрт Марьянэ. Къалэн къыща-Апхуэдэу Пащlэм ехъулlэныгъэкlэ щlыр нэгъэсауэ, зыщlегъэх хэмыту аспирантурэр къиухыжри, 1990 гъэм зэрыщапхъэм щапныкат бзылъхумедицинэ щіэныгъэхэмкіэ кандидат гъэри, ціыхур къызэрыщыгугъыр хъуащ. Адэкіэ куэд дэмыкіыу абы имыгъэзэщіэныр игу къигъэкіыххэрегъэджэныгъэ Іуэхум зритащ икіи а тэкъым. Ар жыджэру хэтащ комсо-унэтіыныгъэми хъарзынэу хэзэгъащ. мол, парт зэгухьэныгъэхэм, дауи, абыхэми ПащІэм и хьэлыр япсыхьагъэнт. ЦІыхугъэшхуэ хэлъу, акъылрэ Іущагъышхуэрэ бгъэдэлъу, захуагъэм и телъхьэу, жумарту зэрыщытым папщІэ ар къэзыухъуреихьхэм фІыуэ къалъагъуу, зыхэт гупым и дежи и пщіэр щылъагэу къекіуэкіащ.

«Лэжьыгъэм цІыхур егъэлъапІэ», жаіэ. Щхьэлъапіэгъуи игъуэтыжащ Марьянэ. Абы къыхуагъэфэщащ Іуэкъахуэщхьэпэн хущіапіэ зэхуэмыдэхэм я фіыщіэ, щытхъу тхылъхэр. Ауэ езы Марьянэ дежкІэ нэхъыщхьэр и сэбэпынагъ зэкІа цІыхухэм къабгъэдэкІа псалъэ гуапэхэмрэ хъуэхъу дахэхэмрэщ.

Зи лэжьыгъэмкіэ куэдым щхьэпэ яхуэхъуа, зи ІэщІагъэм нэсу хэзыщІыкІ махуэхэм илъэс 80 ирикъуащ. Бзылъ-

ЕджакІуэхэр зэпоуэ

еєй ішимешечх

• Шахматхэр

иратащ кубокхэмрэ щІыхь

кіуэу ахэр ягъэгуфіащ теле-

фонхэмкіэ, абыхэм пащіэ

Псори зэхэту зэпеуэм хэтащ

НАУРЫЗЫКЪУЭ Ислъам

цІыкіуфэкіухэмкіэ.

еджакІуи 186-рэ.

джэгухэм, дунейпсо утыкушхуэхэм, Къэбэр-

дей-Балъкъэрым, Урысейм я командэ къы-

хэхахэм екіуу зыкъыщагъэлъэгъуэным ахэр хуэгъэхьэзырынырщ, щІэблэ узыншэ къыт-

Нобэкіэ апхуэдэ спорт еджапіэхэр щыіэщ

АЛЫДЖЫКЪУЭ Руслан.

БЭТОКЪУЭ Албэч.

республикэм и Налшык, Бахъсэн, Прохладнэ

къалэхэм, Лэскэн, Тэрч, Іуащхьэмахуэ щІына-

гупхэм я деж япэ увыпІэр щаубыдащ Уль-

башев Іэдэм (кг 55-рэ), Уэртэн Руслан (кг

хьэлъагъхэм я деж етІуанэ щыхъуащ, Бап-

Тилов ЖэбрэІил килограмм 87-рэ зи

Урысей Федерацэм алыдж-урым бэнэ-

кіэмкіэ пашэныгъэр къыщыхьыным хуэу-

60), Тау Жантемыр (кг 72-рэ) сымэ.

пинаев Къурмэн (кг 60) ещанэщ.

тхылъхэмрэ, абыхэм къадэ-

Республикэм зэрызиужьым

ральнэ къулыкъум и управленэу Кавказ Ищхъэрэм щы он иджыблагъэ на уз къищащ 2023 гъэм и щышылэ - щэкІуэгъуэ мазэхэм къриубыдэу Къэбэрдей-Балъкъэрым и социально-экономикэ щытыкіэр зыхуэдар.

АБЫ къызэрыхэщымкіэ, 2023 гъэм и мазэ 11-м республикэм и промышленнэ индексым проценти 102,5-кІэ хигъэхъуащ. Псалъэм къыдэкіуэу, щіыуэпс хъугъуэфіыгъуэхэр къыщі эхынымкіэ - проценти 103,3-кіэ, машинэ зэпкърылъхьэн ІэнатІэмкІэ, ерыскъыхэкІхэм елэжьынымкІэ, химие, дэрбзэр промышленностхэмкіэ, ухуэныгъэм ирахьэліэ материалхэр къыщіэгъэкіынымкіэ, н.къ. - проценти 101,3-рэ.

Электрокъарукіэ, газкіэ, хуабэкіэ Іуэхущіапіэхэр, унагъуэхэр къызэзыгъэпэщ, хьэуар зыгъэкъабзэ ІэнатІэхэм проценти 99,8-кІэ. Нэхъ хуэмыхуакъым псыкІэ къызэзыгъэпэщ, псы къагъэсэбэпар Іузыш, кІэрыхубжьэрыхухэр зэщіэзыкъуэу идзыпіэхэм зыгъэіэпхъуэ, уэрамхэр, пщіантІэхэр зыгъэкъабзэ, зэщІэзыкъуэ лэжьыгъэхэм пэрытхэри

Ухуэныгъэ лэжьыгъэу ирагъэкІуэкІам сом мелард 34,1-рэ трагъэкІуэдащ, е 2022 гъэм зэрыщытам проценти 107,8-кІэ хуэкІуэу. 2023 гъэм и щІышылэ - щэкІуэгъуэ мазэхэм къриубыдэу фэтэр куэду зэхэт унэу 90 ятащ (фэтэр 2665-рэ хъууэ). ЩІыналъэм и цІыхухэм яухуэжащ псэупіэу 2006-рэ. Псэупіэу ящіар псори зэхэту метр зэбгъузэнатіэ мин 481,1-рэ мэхъу, ар проценти 4,5-кіэ нэхъыбэщ 2022 гъэм а лъэхъэнэхэм шыlа бжыгъэхэм нэхърэ.

Къуажэхэм щаухуащ псэупІзу псори зэхэту метр зэбгъузэнатІз мин 189,1-рэ, ар проценти 7,5-кІз нэхъ мащІзщ, 2022 гъэм и илжы хүэлэ зэманым шыlа бжыгъэхэм нэхърэ.

Республикэм и мэкъумэш, уней ІуэхущІапІэхэм, фермерхэм, я щхьэ хуэлэжьэжхэм псоми зэхэту мэкъумэш продукцэу къышагъэкаш сом мелард 57,5-рэ я уасэ, е проценти 105,9-рэ, 2022 гъэм и щІышылэ - щэкІуэгъуэ мазэхэм елъы-

І́эщышхуэм, кхъуэм, джэдкъазым я бжыгъэм хэхъуащ, ауэ мэлымрэ бжэнымрэ я бжыгъэм мащІэу кІэрыхуащ. Шэуэ къыщіагъэкіам проценти 101,9-кіэ, джэдыкіэм про-

47,8-р къалъос къэрал сату, уней јуэхущјапјэхэм, бэзэрымрэ жармыкјэхэмрэ - процент 52,2-рэ.

2023 гъэм и щІышылэ - щэкІуэгъуэ мазэхэм къриубыдэу республикэм и ціыхухэм ерыскъыуэ (псыхэкіхэри хэту), тутынхэкіыу иращащ сом меларди 120,9-рэ и уасэ. Ар проценти 9.4-кІэ нэхъыбэщ, 2022 гъэм и апхуэдэ лъэхъэнэм елъытауэ. Уней хьэпшып, унэлъащІэ сыт хуэдэхэу ящащ сом меларди 125,2-рэ я уасэ. Ерыскъымрэ (псыхэкІхэр хэту) тутынхэкІыу ящамрэ къалъос процент 49,1-рэ, хьэпшып,

ХЬЭЩЫКЪУЕЙ Олег.

и щыхьэтхэр

Урысей Федерацэм Къэрал статистикэмкІэ и феде-

проценти 113,4-кІэ ехъуліащ я къалэнхэм.

центи 103,6-кІэ хэхъуащ.

2023 гъэм и мазэ 11-м къриубыдэу сатууэ ящІам сом мелард 246,1-рэ къыпэкІуащ, е 2022 гъэм и апхуэдэ лъэхъэнэм елъытауэ проценти 109,4-рэ. Абы щыщу процент

унэ лъащ о сыт хуэдэхэм процент 50,9-р

Фщіэн папщіэ **Урысей МВД-м и Управленэу Налшык** къалэм щыіэм Следствиемкіэ и къуда-

мэм зэхегъэкі Шэджэм районым хыхьэ «Осина-1» жыг хадэ зэгухьэныгъэм и Убых уэрам, 98-99 хэщіапіэм фэтэр куэд хъу псэупІэ унэ щыухуэным цІыхухэм я ахъшэ хабээншагъэкІэ къызэрыхуагъэсэбэпам теухуа уголовнэ Іуэхур. (Ухуэныгъэр ирегъэкІуэкІ Налшык къалэм щыпсэу Жылэтэж ФатІимэ Щыхьбан и пхъум).

КъБР-м и Суд нэхъыщхьэм граждан ІуэхухэмкІэ и суд коллегием игъэуващ къэдгъэлъэгъуа унэр ирахыну, ар хуит зыщІ тхылъхэр ямыІэу зэраухуам къыхэкІыу

А ці́ыхубзым зэгурыІуэныгъэ езыщІылІэу а унэм щыщ псэупІэ къэзыщэхуахэм, я хуитыныгъэхэр яхъумэн папщІэ, Іэмал имыІэу зыхуагъэзэн хуейщ Урысей МВД-м и Управленэу Налшык къалэ щыІэм: КъБР, Налшык къалэ, Байсултановым и цІэр зезыхьэ уэрам, унэ 11 «а»

Плъыр частым и телефоныр: (8-866-2)

БАХЪСЭН Ланэ.

Урысей гвардием и управленэу КъБР-м щыІэм и лэжьакіуэхэр ядэіэпыкъуащ сабий куэд щапі, апхуэдэу щытыкіэ

ХАБЗЭХЪУМЭХЭМ абыхэм хуа шащ ерыскъыхэкІхэр, Іэмал имыІэу зыхуеинухэр, сабийхэм папщіэ іэфіыкіэхэр.

гугъум къихута унагъуэхэм.

- ГъащІэм щытыкІэ гугъу иригъэувахэм щІэгъэкъуэн зэраГэр, зэрамызакъуэр зыхащІэным мыхьэнэшхуэ иІэщ. Дыщогугъ ди тыгъэхэм сабийхэри абыхэм адэ-анэхэри ягъэгуфІэну, жиlащ полицэм и майор Панов Павел

БАХЪСЭН Азэмэт.

Хуэныкъуэхэм зыщ агъакъуэ

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щіынальэ іуэхущіапіэм ятхащ

> КъыдэзыгъэкІхэмрэ редакцэмрэ я хэщіапіэр: 360030, КъБР, Налшык къалэ, Лениным и уэрам, 5

ПИ № ТУ07-00117-м щІэту.

Индексыр П 5894 Тиражыр 1.474 Заказыр №55

(12+)

Теддзэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжыгъэхэм, къыщаіэта Іуэхугъуэхэм я пэжагъымкіэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху еплъыкІэр зэтехуэ зэпыту щыт-

Газетыр Іэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщІэныгъэхэмкіэ и управленэм. Тел.: 76-01-28, 76-01-10

МЫ КЪЫДЭКІЫГЪУЭМ

къэрым и гъэсэнхэм ящыщу зэхьэзэхуэм къалэм щекІуэкІы-нущ.

жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ Джатокъуэ Марьянэ, корректорхэу Щоджэн Иннэ (1, 3-нэ нап.), Елмэс Фатіимэ (2, 4-нэ нап.).

КомпьютеркІэ газетым и теплъэр ящіащ Ныр Саидэ, Щомахуэ Марианнэ.

Сурэтхэм елэжьар Бицу Жан-

«Издательство «Южный регион» ООО-м

щытрадзащ.

357600, Ставрополь край, Есэнтіыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А

Газетым Іэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щыт-

радзар сыхьэт 20.00-рщ.

156-рэ къыдокі.

РЕДКОЛЛЕГИЕМ ХЭТХЭР:

Редактор нэхъыщхьэ

ЖЫЛАСЭ Заурбэч

къуэдыкъуэхэмрэ я унэ-интернатымрэ.

мал имыІэу зыхуей хущхъуэхэр.

ник Беляев Сергей.

Жьыри щІэри ягъэгуфІэ

Урысей гвардием и дзэ частым, Звёзднэ жылэм щыІэм

къулыкъур щезыхьэкіхэр «Іуэху хэха зыгъэзащіэ Уае Дадэ»

акцэм хыхьэу щы ащ Сабий унэмрэ Жьы хъуахэмрэ ны-

ХАБЗЭХЪУМЭХЭМ абыхэм яшащ сабийхэм папщІэ ІэфІы-

Сабийхэри жьы хъуахэри хуэныкъуэщ унагъуэ хуабагъэм-

кіэхэмрэ зэрыджэгу хьэпшыпхэмрэ, зи ныбжь хэкіуэтахэр Іэ-

рэ гулъытэмрэ. Ахэр гъэгуфІэныр, абыхэм ди нэІэ ятедгъэ-

тыныр ди къалэну къызолъытэ, - къыхигъэщащ частым и уна-

фэщіым дзэ-политикэ лэжьыгъэмкіэ и къуэдзэ, подполков-

Унэхэм щыгэхэм н хьэщгэхэг туснг ... абыхэм елъэlуащ щlэх-щlэхыурэ къахуэкlуэну. **УАРДЭ Жантинэ**. Унэхэм щы эхэм я хьэщ эхэр куэдрэ яут ыпщыжакъым ик и

ЖьэкІэмыхъу Маринэ (унафэщІредактор), Ширдий Маринэ (унафэщІ-редактор), Къаншокъуэ Эллэ (жэуап зыхь секретарь), Къардэн Маритэ, Къумахуэ Аслъэн, Нэ-Замирэ, щІэпыджэ Чэрим Марианнэ, ЩхьэщэмыщІ Изэ.

ТЕЛЕФОНХЭР:

редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; унафэщІ-редакторхэм 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-75-78; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкІэ, жылагъуэмрэ

лъэпкъ Іуэхухэмкіэ - 42-22-86; къуажэ гъащіэмрэ экономикэмкіэ - 42-57-59; щэнхабзэмкіэ - 42-75-36; егъэджэныгъэмрэ щіэныгъэмкіэ - 40-15-31; хъыбарыщІэхэмрэ спортымкІэ - 42-22-88, 42-22-89; хабзэхъумэ Іэнатіэхэм ядэлэжьэнымкіэ - 42-60-53; зэдзэкіакіуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-22-66 компьютер ІэнатІэм - 42-26-41; сурэттеххэм - 42-63-64.

ЕЛЭЖЬАХЭЩ:

Зы илъэсым газетыр